

2 Korītu

Korītu pewara 'gā amū nuerowiari Paulo 'ga. Nafutari 'gā 'ga remikwasiarera. A'eramū 'ga ka'arana kwasiaru'japa imonou Korītu pewara 'gā nupe, 'gā mueapyou oporowyky are. NaPaulo 'ga etee rūi ka'arana kwasiaa imonou 'gā nupe. Janeruwarete 'ga 'Agesagea ikwasiarukaa 'ga upe rakue.

¹ Je Pauloramū ka'arana akwasiat imonou pē nupe. Timoteo 'ga ako je pyri. Je 'ā Jejuī Kristu 'ga remimonoferamū. Ymā te ako Jejuī 'ga je monoi kwe pewara 'gā nupe omome'waramū ikue. “Kwe pe ekwap je mome'wau ekou 'gā nupe”, 'jau 'ga jee ikue. 'Uwarete 'ga remifutar imū etee futat 'ga je monou kwe pewaramū pē mu'jaukaa ojee ikue. A'eramū je ka'arana kwasiaa imonou Korītu pewaramū pē nupe, Jarejuwarete 'ga remiayuwamū pē nupe. Akaja ywy pe okwasi'o ma'eramū pē nupe nanē je ikwasiaa imonou nū. Jarejuwarete 'ga remiayuwamū pē nupe je imonoi.

² Ku'jywa 'ga Janeruwaretea. Jejuī Kristu 'ga nanē 'ā Janejararetea futat nū. 'Gā nesagea pē nerekoa je afutat. 'Gā pē mopy'ata'waa nanē je ifutaa nū.

Jarejuwarete 'ga simuoryp

³ Janeruwarete 'ga futat 'ā Janejararete 'ga Ruwaretea, Jejuī Kristu 'ga Ruwaretea. Ipota'wa 'ā 'ga jane ree jepi. Janeruwarete 'ga 'ā jane poat mama'e apo are kwaiwete. A'eramū ki jane 'ga muorypa ee.

⁴ Ore upe mama'e tywera jeaporamũ, Janeruwarete 'ga ore mojemogypyka jui ojee ai'i. A'eramũ ore nanẽ pẽ poaa 'ga oropoaawera 'jawerimũ etee futat.

⁵ Ymã 'ã ia'wyre'ema 'gã Kristu 'ga rereko tyw-eretei rakue. Nan tee futat ajee 'gã 'ã ore rereko tyweri, Kristu 'ga rerowiaaramũ ore jemogyramũ. A'ere 'ga 'gã ore rereko tyweramũ Kristu 'ga rekoi ore pyri ore mouagukaa ore rereko tywera upe.

⁶ 'Gã orojereko tywer ire miamũ ore pẽ poari Jejui 'ga rerowiar wywapiukaa pẽ nupe. Kristu 'ga wejue ore poat ore mouagukaa orojereko tywera upe. A'eramũ ore nanẽ pẽ poararũmũ pẽ mouagukaa nanẽ jupe nũ.

⁷ Orojemogypyka arajemogyau Jarejuwarete 'ga pẽ poar are. 'Ga rerowiare'ema 'gã nipo pẽ nerekou tyweaete ore rereko tyweawera 'jawerimũ etee futat. A'eramũ nipo "Janeruwarete 'ga pẽ poaa ore poaawera 'jawerimũ etee futat" 'ea jane 'ã sikwaap.

⁸ Pẽẽ 'ã jerewirera 'jawe. Kũjãmeramũ pẽẽ 'ã jerenyra 'jawe. A'eramũ je 'awamũ tejereko tywera mome'wau pẽ nupe. Asia ywy pe je rekoramũ 'gã je rereko tyw-eretei kwaiwete.

⁹ Janeruwarete 'ga je jukaukaa werewi 'gã nupe. A'eramũ je tejemuaẽma tejee. "Je juka sipo 'gã pa", 'jau je tejeupe etee futat ai'i. A'eramũ je tepoia tejee tejemogypyg awi. A'eramũ je tejemogypyka Jarejuwarete 'ga ree etee futat 'awamũ. Ae moferapara 'ga ree etee futat je tejemogypyka tekou 'awamũ.

¹⁰ Ma'eramũ 'ga 'ã je a'gui 'gã nui je jukaukare'ema 'gã nupe. Anure nanẽ nipo 'ga

je a'gui 'gã nui nũ. Ajemogypyk je 'ga ree. “Janeruwarete 'ga nojejukaukari 'gã nupe. 'Ga te nã'ã nojejukaukari 'gã nupe re'ã”, 'jau je tejeupe jepi.

¹¹ A'eramũ ki pẽẽ pejeje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe je ree. “Epoar iki Paulo 'ga, ki Ku'jyp. Ea'gu ki 'ga 'ga ree ifuwet ma'e 'gã nui”, 'jau ki pẽẽ 'ga upe je ree. A'eramũ 'ga je jukaukare'ema 'gã nupe, ojeupe pejeje'ega pẽẽ imonou'jau'jaw ire. A'eramũ nipo 'gã kwaiwete Jarejuwarete 'ga muorypa je jukae'em are.

Paulo 'ga wea'aramũ kwe pe te nũ

¹² Janeruwarete 'ga 'ã je poat akou jepi. A'eramũ 'ga je mogo esageukaa wowase jepi. Pẽ neape taetu je 'ã tekou esage jepi. A'eramũ je tejerowiaa pẽ pype teko esage are. Naje'mei je pẽ nupe. Pẽ pype tekou tejemuawapia tekou jepi. Aipoa Janeruwarete 'ga ifutaa. Najemogypygi futari je te'akwaaw ekoete are. Janeruwarete 'ga wejue opota'waramũ je ree. Opãjẽ 'ga imua jee. A'eramũ taetu je tekou esage pẽ pype.

¹³ Namama'eay are rũi je ka'arana kwasiari pẽ nupe. Mama'e aye'em are etee te je ikwasiari imonou pẽ nupe. A'eramũ pẽẽ imogytau pejejeapyoramũ ee. Ee pẽneapyoa je afutat.

¹⁴ 'Awamũ nipo nepẽneapyopawi ee pejejemogyau. A'eramũ ki pẽẽ pejejea'aramũ ee. A'eramũ nipo pẽẽ pejejeapyokaturamũ ee. A'eramũ nipo pẽẽ Jarejararete 'ga ruaw ipe pejeku'iramũ je ree. Jejui 'ga ruaw ipe pejeku'iramũ je ree pejejee jeku'i 'jawerimũ etee futat.

15-16 Ee pēneapyo are je jemogypygyi tekou ikue. A'eramū je 'jau tejeupe: “Too Korītu pewara 'gã nesaka 'jau nū kwy”, 'jau je tejeupe ikue numiamū. “Masetoni ywy pe tewau tapytaaip Korītu pewara 'gã pyri 'jau”, a'e je numiamū. “A'eramū tewau kwe pe 'gã nui. A'ere je tejewya tepytaaīwu'japa 'gã pyri 'jau nū kwy”, 'jau je tejeupe ikue numiamū. “A'eramū nipo je 'gã maku'iu'jawi tejee re'ã”, 'jau je tejeupe numiamū. Je jewyramū amunipo 'ã pēē mama'e mua jee Judeja ywy pe jeremirerooramū. A'ere je nooi.

17 Jerea'at amutee te je nū. A'eramū nipo pēē mū 'jau jee: “I'me te Paulo 'ga oree 'we”, 'jau nipo pēē mū jee. A'ere je naje'mei futari pē nupe. Maran gatu gatu etee mama'ea jee.

18 Janeruwarete 'ga 'ã ni'mei futari. U'eawer imū etee futat 'ã 'ga mama'e apoi. A'eramū je nanē te'me'emamū pē nupe nū. Namoryteei je pēē te'eawer are.

19 Jejui Kristu 'ga ako je amome'u pē nupe ai'i. Timoteo 'ga, Silasi 'ga. Mīmera 'gã netee ako je Jarejuwarete 'ga ra'yra 'ga mome'wau pē nupe ai'i. Mama'e a'jea etee 'ã Jejui Kristu 'ga omome'u rakue. 'Ga futat ako Jarejuwarete 'ga imome'waukaa oree ikue. A'eramū ore nanē mama'e a'jea etee imome'wau pē nupe.

20 U'eawer imū etee futat Janeruwarete 'ga mama'e apoi Jejui Kristu 'ga upe. U'eawer imū etee futat Janeruwarete 'ga Jejui Kristu 'ga muri janee. A'eramū jane 'ga je'ega rerowiaa. “A'jea futat 'ga remiapoā”, 'jau jane 'ga upe. A'eramū jane 'ga muorypa Jejui Kristu 'ga ree.

21 Janeruwarete 'ga futat 'ã Jejui Kristu 'ga

rerowiarukaa oree. Pē nupe nanē 'ga futat 'ga rerowiarukaa rakue. 'Ga futat 'ā jane mujat Jejui Kristu 'ga ree. 'Ga futat 'ā jane mogyau wemi-ayuwamū.

²² Sā'ā jane jarejera kwasiara jarekaraemā are. A'eramū 'ā tekotee 'gā janekaraemā kwaapa. Nan tee futat Janeruwarete 'ga U'agesage muri wemi-ayuwamū jane. A'eramū jane jarejemogypyka 'ga 'eawer are: “Te'agesagea je amono pē nupe ra'ne. A'eramū je anure mama'e monou pē nupe kwaiwete” 'eawer are jane jarejemogypyka jarejemogyau.

²³ Janeruwarete 'ga je kwaap. “Naje'mei je”, a'e je 'ā 'ga remianuwamū. Najeje'eg wyrafeniweri wejue je pē nupe. A'eramū je tewawe'em pē pyri ai'i.

²⁴ “Je te 'ā pē'wyrara. A'eramū ki pēē mama'e apou je'eawer imū”, 'jawe'em je 'ā pē nupe. Pekwaap futat 'ā Jejui Kristu 'ga. A'eramū je 'jawe'em pē nupe: “Jejui 'ga ki perowiat”, 'jawe'em je 'ā pē nupe. A'ere je pēnorywa tee ifutari. A'eramū je mama'e apou pē nupe pē muory-pawamū.

2

¹ Pēnorywa je afutat. Ma'eramū 'ā je nooi pē pyri. “Kasi je 'gā pyri tewau teje'ega moywyrafeni 'gā nupe ne kwy”, 'jau je tejeupe. “A'eramū amusipo 'ā je 'gā mu'arasigu'japa etee”, 'jau je tejeupe. A'eramū je a'eramū tewawe'em pē pyri. A'eramū je ka'arana etee ikwasiaa imonou pē nupe.

² Pē mu'arasig ire sipo awŷja je maku'iu? Naani. Pejemu'arasig ire naje maku'i pejepe.

³ A'eramũ je a'eramũ 'jau tejeupe ai'i: “Nooi pa je 'gã pyri kwy”, 'jau je ai'i. “Kasi a'e pe je 'gã mu'arasigi etee tewau ne kwy”, 'jau je tejeupe ai'i. “A'eramũ je nanē te'arasigamũ 'gã neewe ne kwy”, 'jau je tejeupe ai'i. Pē'arasig ire nitywi je maku'iara 'ga amũ. Ma'eramũ 'ã je ka'arana etee ikwasiari imonou pē nupe ikue, pē mosōu mama'e tywera apo awi ikue. “Pepoit mama'e tywera apo awi”, 'jau je ka'aran are imonou pē nupe. Jeremikwasiarera resag ire mama'e tywera apo awi pejepoira je maku'i. A'eramũ pēē nanē pejeku'iramũ pejemogyau je 'jawe futat.

⁴ Pē nupe ka'arana kwasiaa je tejaa'wau pē nee ai'i. Najeporomu'arasigiweri je pē nee ai'i. A'eramũ je tejaa'wau pē nee ai'i. “Ojee jeporomutara 'gã ikwaawa je afutat”, 'jau je tejeupe etee futat ai'i. A'eramũ je ka'arana kwasiaa imonou pē nupe ai'i.

Jaretywer awi janepoiriweramũ 'ga imoia jane wi

⁵ Mama'e tywera apoara 'ga, 'uwa 'ga remireko ēē rerekwara 'ga, je mu'arasig etee ojee ai'i. Pēē mũ taetu nipo 'ga pē mu'arasiga pē mogyau rai'i.

⁶ A'eramũ nipo pēē 'ga rerekou tywea ee rai'i. A'eramũ je 'awamũ 'jau pē nupe: Au'je ki 'ga rereko tywer ire.

⁷ 'Awamũ ki pēneatee futat 'ga remiapofer awi. Pemur iki 'ga pejejepype nũ. Kasi a'e pe 'ga poireteetei Jeju'i 'ga rerowiar awi ne, 'jau je pē nupe.

⁸ A'eramũ je 'jau pē nupe: 'Ga ree pejeporomutara ki peesaukat 'ga upe. Pereko esage etee ki 'ga, 'jau je pē nupe.

⁹ Pē nupe ka'arana kwasiaa je 'jau tejeupe etee futat ai'i: "Wenup sipo 'gã jeje'ega? Wapo sipo 'ga mama'ea ojeupe je'eawer imū?" 'jau je tejeupe ai'i. A'eramū je ka'arana kwasiaa imonou pē nupe ai'i. A'ere ako peenup tāmējē jeje'ega ai'i. A'eramū a'ea je muorypa.

¹⁰ 'Ga remiapofer awi pēneateeramū je nanē jereateeramū jui nū. Pē 'jawe etee futat tejeateeramū 'ga remiapofer awi. Kristu 'ga remianuwamū je 'i: 'Ga remiapofer awi jereateeramū tekou, 'jau je 'ga remianuwamū.

¹¹ 'Ga remiapofer awi jarejeatee'emamū nipo mama'eukwaawa 'wyrara jane mote'ari ee. "Janete'ara mama'eukwaawa 'wyrara afutat" 'ea jane 'ã sikwaap. A'eramū jane jarejeateeramū aipo 'ga remiapofer awi. Kasi a'e pe mama'eukwaawa 'wyrara jane mote'areteetei ee ne.

Kristu 'ga retee jane mama'eukwaawa 'wyrara retygi

¹² Troate pe je oi peuwara 'gã nupe Jejui 'ga ree morogyta esage mome'wawamū ai'i. Jejui 'ga mome'wawamū je oi ai'i. Ojepyri je waēmamū 'gã aku'iramū je ree ai'i. "Taruenupe eneje'ega 'jau", 'jau 'gã jee ai'i. Janejararete 'ga te 'gã moporenuwiwerukaa jeje'eg are ai'i. A'eramū 'gã oporenuwiweramū ee.

¹³ A'ere je jemuaēmi jarejewirera 'jawewara 'ga ree, Tito 'ga ree. "Peu futat je oi ene rekoaa", e'i 'ga jee ikue. A'ere 'ga nuri we owaēma peu. A'eramū je a'eramū tewau pe awi ai'i nū. Tewau Masetoni ywy pe Tito 'ga rekaa ai'i.

14 A'eramũ je Jarejuwarete 'ga muorypa 'ga remiapofer are. Janeruwarete 'ga te 'ã jane poaa mama'eukwaawa 'wyrara retyg are. Kristu 'ga 'ã mama'eukwaawa 'wyrara retyka rakue. A'eramũ jane Kristu 'ga ree ojemujat ma'eramũ etyka 'ga retee futat. Sã'ã jany kasiga reafena kwasi'oa jany kasiga ojee imono re. A'eramũ 'ã jane pyriwara 'gã jany kasiga reafena renupa. Nan tee futat jane Jejui 'ga mome'ui jarejepyriwara 'gã nupe, 'ga rera muãina 'gã nupe.

15 Sã'ã judeu 'gã mama'e kasiga rapya Jarejuwarete 'ga muorypawamũ rakue. Nan tee futat jane 'ga muorywi Jejui 'ga mome'uramũ. Janeje'ega renupara 'gã amũ nipo Jejui 'ga rerowiaa ajemogyau. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga 'gã katu'oka 'gã mogyau wemiayuwamũ. A'ere nipo janeje'ega renupara 'gã amũ nuerowiari futari Jejui 'ga. A'eramũ nipo 'gã awau ajemogyau mama'eukwaawa 'wyrara rape rupi.

16 Jejui 'ga rerowiare'ema 'gã nupe Jejui 'ga mome'ua mama'e pysoga 'jawe. Niparuerowiariweri 'gã Jejui 'ga ree. Sã'ã mama'e pysoga pyri ae oe'ema. Nan tee 'ga rerowiare'ema 'gã nupe 'ga mome'ua nia'wyrari. A'eramũ 'gã amanũ re awau muku 'ga wi. Mama'eukwaawa rapyaw ipe te 'gã oi. A'ere Jejui 'ga rerowiaaramũ jane upe 'ga mome'ua jany kasiga 'jawe. Jareparuerowiariweramũ jarejemogyau 'ga ree. A'eramũ Janeruwarete 'ga jane katu'oka jane mogyau wemiayuwamũ. A'eramũ 'ga jane manũ re jane mogyau ojepyri nakwaparimũ ete rũi futat. Awỹja sipo ajee Jejui

'ga mome'uarũ kwe pewara 'gã nupe?

¹⁷ Ore futat 'ã 'ga oromome'uarũ 'gã nupe. A'ere 'ã amumera 'gã Jejuī 'ga mome'ui ka'aranũ are etee ajemogyau. “Jejuī 'ga pa je amome'u 'gã nupe kwy. A'eramũ 'gã je mepyau 'jau kwy”, 'jau imome'wara 'gã ajemogyau ojeupe. A'ere ore nanarũ. Janeruwarete 'ga 'ã ore monoukat Jejuī 'ga mome'wawamũ. A'eramũ 'ã ore Kristu 'ga remiayuwamũ 'ga mome'wau a'jea futat kwe pewara 'gã nupe. Janeruwarete 'ga remianuwamũ futat ore 'ga mome'ui.

3

Janeruwarete 'ga je'egyau

¹ Pẽ nupe aipo imome'wau sipo ore jerowiaraiwi etee orojee? Naani. Nore kwaawi sipo pejepe? Ore kwaap futat pejepe. A'eramũ ore 'jawe'em arajaupe ikue: “Korītu pewara 'gã najane kwaawi we. A'eramũ jane jarejemome'wau 'gã nupe”, 'jawe'em ore arajaupe ai'i. Ore kwaap futat ako pejepe ai'i. A'eramũ ako ore orojemome'wawe'em pẽ nupe nũ. “Kweramũ Janeruwarete 'ga remiayuwa 'ga amũ. Paulo 'ga rera”, aru'eu'jap sipo ore ka'arana monou ikwasiaa pẽ nupe ai'i nũ? Naani.

² Pẽẽ futat ore mome'u pejepe ka'arana 'jawe. A'eramũ pẽ nesakara 'gã pẽneko esage nanẽ esaka nũ. A'eramũ nipo pẽ nesakara 'gã 'jau ajaupe: “Mama'e a'jea etee Paulo 'ga omome'u. Sã'ã 'ga remimu'efera 'gã, Korītu pewara 'gã jemu'ea ako esage are”, 'jau nipo pẽ nesakara 'gã. Ore nanẽ nipo pejemogy esage kwaapa nũ.

³ Kristu 'ga 'ã pē mogyau wemiayuamũ pē nupe omome'u re. A'eramũ pēē pejejemogyau 'ga remikwasiarera ka'arana 'jawe. Naitapew are ik-wasiaripyrrera 'jawe rūi pēē. A'eramũ pē nesakara 'gã Kristu 'ga remiapofera resaka. Jarejuwarete 'ga 'Agesage pyu futat 'ã Kristu 'ga jane mu'jagi wemiayuamũ. A'eramũ jane resakara 'gã 'ga remiapofera kwaapa.

⁴ Ore orojemogypyk Jarejuwarete 'ga ree, Kristu 'ga ree nanē nũ. A'eramũ nipo ore pēneko esage resaka 'jau: “Janeruwarete 'ga te ako jane mono Korītu pewara 'gã mu'jau ikue. 'Gã nupe Kristu 'ga jane imome'uramũ ako Janeruwarete 'ga 'ga rerowiarukaa 'gã nupe ikue”, 'jau ore pē nesaka.

⁵ Naore tee rūi ako ore Jejui 'ga rerowiarukara pē nupe ai'i. Janeruwarete 'ga te 'ga werowiarukat pē nupe. Janeruwarete 'ga te 'ga omome'uukat oree pē nupe.

⁶ Janeruwarete 'ga te Jejui 'ga mome'uukat oree ikue. “Jejui Kristu 'ga pēē imome'uramũ Je'agesagea te 'ga rerowiarukari 'gã nupe, 'gã mogyau jeremiayuamũ 'gã momyauu”, 'jau Janeruwarete 'ga oree ikue. A'eramũ 'ga ore monou kwe pe Jejui Kristu 'ga mome'wawamũ ai'i. Ymã we futat 'ã Janeruwarete 'ga 'jau janeypy 'gã nupe rakue: “Teporogytafera renupare'ema 'gã je amono mukuu tejewi 'gã manũ re”, 'jau 'ga 'ã rakue. A'ere Janeruwarete 'ga 'Agesagea jane mogyi 'ga remiayuamũ Kristu 'ga rerowiaaramũ etee te. A'eramũ 'ga jane manũ re jane mogyau ojepyri nakwaparimũ ete rūi.

⁷ Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga Moisesi 'ga renũina

rakue. “Ere ejua ejeupia 'au je pyri”, 'jau 'ã 'ga 'ga upe rakue. A'eramũ 'ã Moisesi 'ga awau ojeupia ywytyra apyte'rarimũ Jarejuwarete 'ga pyri rakue. A'eramũ 'ã Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukaa itapew are Moisesi 'ga upe rakue. 'Ga je'ega kwasiaramũ 'ã Moisesi 'ga reakwara wenyfugamũ 'ga wi rakue. A'eramũ 'ã Israeu juapyrera 'gã ojeypyri 'ga jewyramũ amã'jãuarũme'em 'ga reakwar are rakue. 'Ga reakwara renyfuga 'gã neakawayau rakue. Esage te 'ã Janeruwarete 'ga je'eg ymanera rakue. A'ere 'ã janeypy 'gã nuenuwi futari Jarejuwarete 'ga porogytaa rakue. A'eramũ 'gã 'ã amanũmũ awau mukuu 'ga wi rakue.

⁸ A'ere 'ã Janeruwarete 'ga 'awamũ U'agesage muri janee, Jejui 'ga rerowiarukaawamũ janee. Esage futat 'ga 'Agesage porowykya!

⁹ Esage futat Janeruwarete 'ga porogytaa rakue. 'Ga porogyta mogytaramũ janeypy 'gã otywera kwaapa futat rakue numiamũ. A'ere janeypy 'gã nopoiri otywer awi rakue. A'eramũ 'gã amanũmũ awau mukuu Jarejuwarete 'ga wi 'ga porogytaa renuwe'em ire etee futat. A'ere esageramũ futat Jejui 'ga mome'ua. 'Ga mome'ua jane erowiar ire Janeruwarete 'ga janetywera moia jane wi, jane mogyau wemiayuwamũ. A'eramũ jane jaremanũ re jarewau jarejemogyau Jarejuwarete 'ga pyri nakwaparimũ ete rũi. Aipoa 'ga porogyta yaua. “Teja'yra 'ga pẽẽ erowiarãmũ je pẽ mogyi tejemi-ayuwamũ. A'eramũ nipo je anure pẽ mogyau tejepyri” 'ea 'ga porogyta yaua.

¹⁰ Esage futat Janeruwarete 'ga porogyta ymanera rakue, Moisesi 'ga upe 'ga remikwasiarukar-

era rakue. 'Awauwara morogyta yaua taetu aje 'ã esage ete Moisesi 'ga remikwasiarera resage apyraapa.

¹¹ Esage futat Janeruwarete 'ga porogyta ymanera. Namutamutarūi futat 'gã Moisesi 'ga remikwasiarera renuwī. A'etea esage futat 'gã nupe. A'ere jane 'awamū Jarejuwarete 'ga porogyta yau rerekoi. Esage futat 'ga porogyta yaua. Nateepawa'uweri futari 'ga porogyta yaua.

¹² Jarejuwarete 'ga porogyta are ore jemogypygyi arajemogyau. A'eramū ore orokyjawe'em Kristu 'ga mome'u awi.

¹³ Ymã 'ã Moisesi 'ga weakwara piari taity pyu weakwara renyfug awi rakue. Iwewa teepawa resaukaawe'emamū 'ga imonou oje'arimū rakue, Israeu juapyrera 'gã nupe esaukaawe'emamū rakue. Na'gã 'jawe rūi jane iapoi.

¹⁴⁻¹⁵ Ymã 'ã Israeu juapyrera 'gã naeapyoi futari 'ga porogyta are rakue. 'Awamū miamū aje 'ã 'gã naeapyoi ee. Moisesi 'ga remikwasiarera mogytaramū iapyaka'jam ma'e 'jawe etee 'gã jemogyi. Kristu 'ga ree ojemujar ire te 'gã neapyoramū Jarejuwarete 'ga porogyta are. A'eramū 'gã ajemogyau iapyakwafuk ma'e 'jawe.

¹⁶ Jejui 'ga rerowiar ire nipo 'gã neapyoramū Jarejuwarete 'ga porogyta are. Sã'ã Moisesi 'ga weakwara piaro'woga Jarejuwarete 'ga pyri ojewyawamū rakue. Nan tee jane Jarejararete 'ga rerowiaaramū janereapyoramū 'ga porogyta are.

¹⁷ "Janejararete 'ga", 'jau je. Jarejuwarete 'ga 'Agesage upe te je 'i. Werowiaaramū Jejui Kristu 'ga janetywera moia jane wi, Janeruwarete 'ga 'Agesage muri jane. A'eramū 'ga 'Agesagea jane

mu'jaga Janeruwarete 'ga remiayuwamũ. 'Ga 'Agesage jane rekoramũ jane jaretywe'emamũ rēwējēmī jaretywera pyu.

¹⁸ Ymā Moisesi 'ga reakwara wenyfugamũ Jarejuwarete 'ga pyri 'ga o re rakue. Nan tee Kristu 'ga remiayuwamũ jane jarejemu'jaga 'ga 'jawe. Janeruwarete 'ga 'Agesagea jane mu'jaga Kristu 'ga 'jawewaramũ. Anure taetu nipo jane jarejemogyau 'ga 'jawe futat.

4

Kristu 'ga ree etee ki jarejea simŷi

¹ Janeruwarete 'ga ajemuaēma ore ree. A'eramũ 'ga ore mogou ojeupe oporowyky ma'eramũ. Jejui Kristu 'ga mome'waramũ 'ga ore mogou ojeupe ikue. A'eramũ ore orojoyypawe'emamũ arajemogyau.

² A'eramũ ore oropoia mama'e tywera apo awi. Jemime miamũ futat ore mama'e tywera apowe'em. Oropoit futat ore mama'e tywera apo awi. Nore'mei futari ore Jejui 'ga ree. Nasigaty rūi ore Jejui 'ga mome'ui. Mama'e a'jea etee futat ore oromome'u arakou. 'Ga je'eg imũ etee futat ore arajemogyau Jarejuwarete 'ga reape. A'eramũ ore resakara 'gã 'jau nipo ajaupe: “Paulo 'ga ako esage Jarejuwarete 'ga je'eg imũ etee futat ojeupi oo ma'e 'gã netee”, 'jau 'gã ajaupe, ore resaka.

³ Jejui 'ga nipo ore imome'wau esage agawewi. A'etea nipo amumera 'gã naeapyoi ee. 'Ga rerowiare'ema 'gã nipo naeapyoi futari ee. Mama'eukwaawa rapyaw ipe oo ma'e 'gã naeapyoi futari ee.

4 Mama'eukwaawa 'wyrriara wejue nuerowiarukari 'gã nupe. A'eramũ 'gã weapyoe'emamũ 'ga mome'u are. Mama'eukwaawa 'wyrriara Jejui 'ga rerowiare'ema 'gã 'wyrriara. A'eramũ wemiayuwa 'gã mueapyoukare'ema ee. Jejui Kristu 'ga Janeruwarete 'ga 'jawe futat. A'eramũ mama'eukwaawa 'wyrriara wemiayuwa 'gã mueapyoukare'ema 'ga ree.

5 Jejui Kristu 'ga etee 'ã ore oromome'u 'gã nupe. “Jejui Kristu 'ga perowiat”, 'jau 'ã ore arakou 'gã nupe. “Ore rerowiat pejepe”, naru'ea'uweri 'ã ore 'gã nupe. “Jejui Kristu 'ga perowiat”, aru'e te 'ã ore 'gã nupe. “Jejui Kristu 'ga 'ã Janejararetea. A'eramũ pẽẽ 'ga te erowiaa”, 'jau 'ã ore 'gã nupe. 'Ga upe etee futat ore porowykyi arakou. A'eramũ ore mama'e apou pẽ nupe, pẽ poaa 'ga rerowiar are.

6 Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga ywy apoi ywaga reewe rakue. A'e pype 'ga 'jau rakue: “Ypytunaiwa pype je 'ara mogoi”, 'jau 'ga rakue. 'Awamũ 'ã 'ga futat jane mueapyoukaa oporogyta are. Kristu 'ga kwaawukaa janee ikue. Janeruwarete 'ga 'ã esage ma'ea. 'Ga 'jawe etee futat Kristu 'ga. A'eramũ jane Jarejuwarete 'ga kwaapa Kristu 'ga reewe futat.

7 Namaira rõi jane. A'etea 'ã Janeruwarete 'ga ojekwaawukaa janee. Wa'yra 'ga nanẽ 'ã 'ga ikwaawukaa janee nũ. Sã'ã ae mama'e esage monoa mama'e ryrũ pype. Mama'e esagea ae nomonoa'uweri japepo tywera pype. A'ere 'ã Janeruwarete 'ga oje'ega muri janetywera po pe rakue. A'eramũ 'gã aipo jane imome'uramũ wea

m̄yina ee etee. Najane ree rūi 'gã wea m̄yi aipoa jane imome'uramũ. Janeruwarete 'ga jane mo-porowykyukat ojeupe. 'Ga pãjẽ mũ etee te jane mama'e apoi 'ga upe. A'eramũ janeremiapofera resakara 'gã Jarejuwarete 'ga muorypa ee. “Ene te 'ã eneresage jepi. Mama'e esagea 'ã ereapoukat 'gã nupe epãjẽ mũ”, 'jau 'gã 'ga upe 'ga muorypa ee.

⁸ Amumẽ 'ã mama'e tywera jeapoi janee. A'ere 'ã jane nipoiri futari Jejui 'ga wi. Amumẽ 'ã jane jarejemiaporama kwaape'ema. “Maran te je iapoi?” 'jau 'ã jane jarejeupe. A'ere Janeruwarete 'ga jane mueapyoi janeremiaporam are.

⁹ Kwaiwete agawewi nipo jane ree iporomutare'ema 'gã jane rerekou tyweaete. A'etea nipo Jejui 'ga ako jane pyri.

¹⁰ Sã'ã 'gã ore rerekoa. 'Gã fuewepawe'ema ore wi. Kamẽsĩĩsĩĩ 'gã afueweramũ ore ree. Sã'ã 'gã Jejui 'ga juka rakue. Nan tee futat 'gã fueweramũ ore ree. A'ere Jejui 'ga jejukai ore ree. Ore apisiukare'ema 'ga 'gã nupe. Amanũ re 'ã Jejui 'ga ferawi etee rakue nũ. A'eramũ 'ga akou ore pyri futat. A'eramũ ore resakara 'gã 'ga ferawa rerowiaa.

¹¹ Kwe pewara 'gã nupe ore Jejui 'ga mome'uramũ 'ga ree iporomutare'ema 'gã afueweramũ ore ree kamẽsĩĩsĩĩ. A'ere 'ga nore apisiukari 'gã nupe. A'eramũ ore resakara 'gã 'jau ajaupe: “Ako futat Jejui 'ga 'gã pyri ra'e. Ojejuka futat 'ga wemiayuwa 'gã nee ra'e”, 'jau 'gã ajaupe, ore resaka.

¹² Jejui 'ga ore imome'uramũ 'gã afueweramũ ore ree. “Siapisi 'gã 'jau”, 'jau 'gã ajaupe. A'ere 'ã pẽẽ Jejui 'ga perowiat aipo are taetu. A'eramũ

nipo pēē pejewau 'ga pyri pejemanū re nakwaparimū ete rūi futat pejemogyau.

¹³ Ymā 'ga amū ikwasiaa Janeruwarete 'ga je'ega rerekwara ka'aran are rakue. “Arowiat je tekou. A'eramū je imome'wau pē nupe”, 'jau 'ā 'ga ikwasiaa rakue. 'Ga 'jawe ore rekoi. Jejui 'ga ore aruerowiat arakou. A'eramū ore 'ga mome'wau kwe pewara 'gā nupe.

¹⁴ Janejararete 'ga manū re 'ā Janeruwarete 'ga Jejui 'ga moferawi etee rakue nū. A'eramū ore “Jejui 'ga jane erowiaaramū Janeruwarete 'ga jane moferapa etee jane manū re nū. A'eramū 'ga jane mogyau ojepyri nakwaparimū ete rūi” e rerowiaa arajemogyau. Ore nanē nipo 'ga ore rerawau ojepyri pē neewe.

¹⁵ Pē nupe Jejui 'ga mome'u are ore orojereko tywerukaa etee futat 'gā nupe. Pejejeupe Jejui 'ga ore imome'uramū pēē 'ga rerowiaa. “Janeruwarete 'ga iporomutat jane ree. A'eramū 'ga wa'yra 'ga mua ywy pe janetywera mepyawamū rakue” 'ea pēē erowiaa. Kwe pewara 'gā nanē nipo 'ga rerowiaa ojeupe ore 'ga mome'uramū. A'eramū ki jane Jarejuwarete 'ga muorypa jarekatu'og are.

Anure nipo 'ga mama'e esage muri janee

¹⁶ A'eramū ore a'eramū aruojere'emamū Jejui 'ga mome'u awi. Oreretea nipo oymanamū futat numiamū. Afuakare'emamū agawewi futat. A'ere Janeruwarete 'ga ore'aga momyau ore ore reko-ramū.

¹⁷ Ore rerekou tyweaete agawewi futat 'gā. A'ere ore 'i etee orojeupe: “Anure nipo

Janeruwarete 'ga mama'e esage muri janee, 'gã je rereko tywera apyraapa", 'jau etee ore orojeupe. A'eramũ ore oropy'a'wyre'emamũ orojereko tyweramũ. Ore upe Janeruwarete 'ga remimurama esage futat 'gã ore rereko tyweawera apyraapa.

¹⁸ Noromỹi ore orojeaa 'auwara mama'e are etee. 'Auwara mama'e teepaw ete kamēsīete. A'eramũ ore orojea mỹina Jarejuwarete 'ga ree etee futat. Janeruwarete 'ga te nateepawi futari. Ore upe 'ga remimurama nanē ateeawe'emamũ futat nũ.

5

¹ Tapỹja 'jawe janeretea. Sã'ã ae tapỹi apoa. A'ere 'ã tapỹja to'omi kamēsīete. Nan tee futat nipo janeretea. Jane manũnamũ nipo janerete nemamũ futat. A'ere nipo jane manũnamũ jane'aga oi ywag ipe. A'eramũ nipo peu Janeruwarete 'ga janerete yau mua janee nũ. Aipoa jarejete yau rerekou nipo jane nimanũu'jawi futari.

² 'Awamũ futar iki janerea'at ywag are. 'Awamũ futat jareoweramũ ywag ipe. Janerea'ar iki jarejete yaua jarejeupe imurawam are. A'eramũ jane jarefaemamũ ee, jarejete yau futat are.

³ Ywag ipe jane o re nipo Janeruwarete 'ga janerete yau muri janee. A'eramũ nipo jane jarejemogyawe'em jarejete'eme.

⁴ 'Au ywy pe jarejemogyau 'ã jane jarejaa'wau mama'e tywera rerajaa'wau. Janemanũweri jane 'ã numiamũ. A'ere 'ã janeporomogy'ruweramũ futat jarejete are peu jareo re. Jarejete yaua jarejeupe imur ire jane jaremanũu'jape'ema.

⁵ Janeruwarete 'ga nanē ojepyri janejemogya afutat nū. U'agesagea ako 'ga amut janee ikue. “Awamū je Te'agesage monoi pē nupe. A'eramū je anure mama'e mū monou'japa pē nupe nū”, 'jau ako 'ga janee ikue. Ma'eramū 'ā jane 'ga 'eawera rerowiari jarejemogyau, “Anure je pē moyi 'au tejepyri nakwaparimū warāu rūi. Pēnete yau nipo je imonou pē nupe. A'eramū nipo pēē pejemanūu'jape'ema”, 'ga 'eawera rerowiaa jarejemogyau.

⁶ A'eramū ore orojorywamū 'ga pyri ororam are. 'Au ywy pe arakou ore narakoi 'ga pyri.

⁷ A'ere ore jemogypygyi 'ga ree. Naruesagi agawewi ore 'ga. A'etea ore orojemogypyk 'ga ree. Norojemogypygyi ore orojemiesag are te. 'Ga ree etee futat ore jemogypygyi.

⁸ A'eramū ore araku'iramū arajemogyau. Jarejuwarete 'ga pyri oreoweramū arajemogyau.

⁹ A'ere ore Jarejararete 'ga muorywa taetu ifutari mama'e mū futara apyraapa. A'eramū ore mama'e apou 'ga remifutar imū arakou. 'Ga remifutara 'ara rupi nipo ore oi peu 'ga pyri.

¹⁰ Anure nipo jane jatykai jarejemogyau Kristu 'ga rowase 'ga rerowiaaramū etee juejue. A'eramū nipo 'ga jane mepyau janeremiapofer are. Janeremiapo tywer are nanē nipo 'ga jane mepyau i'jawerimū etee futat. Janeremiapo esage are nanē 'ga jane mepyau nū. Ma'eramū 'ā ore mama'e apoi 'ga remifutar imū etee.

Jarejuwarete 'ga ree iporomutat ma'e

¹¹ “Mama'e tywera aporamū jane jemogyi Jarejuwarete 'ga kurapara 'jawewaramū 'ga upe” 'ea

'ā ore ikwaapa. Ma'eramū 'ā ore kyjei mama'e tywera apo awi. Ma'eramū 'ā ore pē mu'ei mama'e a'je are te. 'Gā nanē ore imu'jau ee ai'i nū. Janeruwarete 'ga orereko esage kwaapa. Pēē ikwaawa nanē esage jee nū.

¹² Norojerowiaraiwi ore orojee etee. Oroje-mome'u 'ā ore pē nupe pē maku'iawamū orojee. A'eramū nipo pēē ore mome'wau ore ago'oara 'gā nupe. Aipo 'gā nipo 'jau ojeupe: “Je te 'ā esage ma'eramū. Esak jeraity esagea”, 'jau nipo 'gā ojeupe etee futat. A'ere nipo 'gā naeapyoi ako a'wyre'em are.

¹³ Jejui 'ga je imome'uramū amumera 'gā 'jau jee: “Paulo 'ga 'ga 'akwaawe'ema 'ga wereko”, 'jau amumera 'gā jee, je ago'wau ai'i. A'ere je Kristu 'ga mome'ui tekou. “Simuoryp Jarejuwarete 'ga 'jau”, 'jau je tekou. Aipo je'ea sipo naje mu'akwaawukari je mogou? Amumera 'gā te ajee “Paulo 'ga i'akwaawa akou”, e'ijee. Je'akwaap futat je. A'eramū je Kristu 'ga mome'wau pē nupe, 'ga rerowiarukaa pē nupe.

¹⁴ Kristu 'ga iporomutat jane ree. Ma'eramū 'ā ore Kristu 'ga mome'ui pē nupe. Kristu 'ga amanū janetywera mepyau rakue. A'eramū 'ga werowiarāmū janetywera moia jane wi. A'eramū jane jarejemogyau rēwējēmī mama'e tywera apoare'ema 'jawe Jarejuwarete 'ga upe. Kristu 'ga reewe amanū ma'efera 'jawe rēwējēmī jarejemogyau.

¹⁵ Jane ree Kristu 'ga manūi rakue, janetywera mepyawamū rakue. Amanū re 'ga ferawi etee rakue nū. A'eramū ki jane 'ga rerowiaaramū mama'e apou'jape'ema jarejemifutar imū etee.

'Ga remifutar imū etee futat ki jane mama'e apou. Mama'e esagea jane iapoa te 'ga afutat. Ma'eramū 'ā 'ga manūi jane ree rakue. Jane ree nanē 'ā Janeruwarete 'ga 'ga moferawi rakue nū.

16 A'eramū ki jane jaremā'jāue'em tekotee 'gā naity are. “Ko 'ga nipo 'ā nia'wyri. Sā'ā 'ga taity tywe'ri ete erekoa”, 'jawe'em jane jarejaupe. “Ko 'ga naje 'jawe rūi. Towajara te 'ga”, 'jawe'em jane jarejaupe nū. “Kwe 'ga ipiūnū”, 'jawe'em jane jarejaupe. Nijokwaawi jane jarejauity are. Jarejopir are nanē jane nijokwaawi nū. Kristu 'ga upe miamū te 'ā amumera 'gā 'i rakue: “Nakūima'eeteete rūi 'ga. Sā'ā 'ga rekoa mama'e tywera apoara 'gā pype”, 'jau 'ā amumera 'gā Kristu 'ga upe rakue. Nokwaawi 'gā 'ga rakue. A'eramū ki jane jarejuago'wawe'em. Kristu 'ga taetu ki jane iago'wawe'em.

17 Kristu 'ga ree jarejemujar ire jane jarejemu'jaga 'ga 'jawewaramū. A'eramū futat jane mama'e apowe'em jarejekwawer ymaner imū. Janerekoteefera atepawamū futat jane wi. A'eramū futat jane jarejemogyau esage Kristu 'ga remifutar imū etee futat.

18 Janeruwarete 'ga 'ā jane momyauu Kristu 'ga jane erowiarāmū. Kristu 'ga rerowiare'ema jane jemogyi 'ga ree iporomutare'emamū. A'ere jane 'ga rerowiarāmū jane jemu'jagi Jarejuwarete 'ga ree iporomutat ma'eramū futat. A'eramū Janeruwarete 'ga ojee iporomutat ma'eramū jane jemogya futaa. “Pe'je pejewau Kristu 'ga mome'wau 'gā nupe. A'eramū nipo 'gā nanē ojemu'jaga je ree iporomutat ma'eramū”, 'jau 'ga janee.

19 A'eramũ jane 'jau 'gã nupe: “Kristu 'ga amanũ 'ypeywar are janetywera mepyawamũ. A'eramũ Janeruwarete 'ga Kristu 'ga jane erowiamũ janetywera moia jane wi, jane mogyau ojee iporomutat ma'eramũ”, 'jau ki jane 'gã nupe. Janeruwarete 'ga 'ã jane mono kwe pe Kristu 'ga mome'wau 'gã nupe. “Pe'je pejewau kwe pe Kristu 'ga mome'wau 'gã nupe. Kristu 'ga amanũ janetywera mepyawamũ rakue, pe'je ki 'gã nupe. Kristu 'ga rerowiamũ je pẽ mogyi tejemiayuwamũ, e'i Janeruwarete 'ga pẽ nupe, 'jau ki pẽẽ 'gã nupe”, 'jau 'ga oree ikue.

20 Ymã 'ã Janeruwarete 'ga ore mogoi ojuru irũnamũ ikue, Kristu 'ga mome'wawamũ kwe pewaramũ pẽ nupe ikue. Kristu 'ga je'eg imũ ore 'i pẽ nupe: “Ga remiayuwamũ pejemu'jagukat Jarejuwarete 'ga upe. 'Ga 'ã pẽ momyauu”, 'jau ako ore pẽ nupe ikue.

21 Kristu 'ga nityweri futari. Nuapoi futari 'ga mama'e tywera. A'ere Janeruwarete 'ga janetywera monoi 'ga upe. A'eramũ 'ga janetywera reramanũmũ 'ypeywar are rakue. A'eramũ jane Kristu 'ga ree jarejemujar ire jarejemogyau 'ga remiayuwamũ. A'eramũ jane jaretywe'emamũ rẽwẽjẽmĩ jaretywera pyu 'ga upe. A'eramũ jane mama'e apou 'ga remifutar imũ etee futat.

6

1 Jarejuwarete 'ga retee jane porowykyi. A'eramũ ore 'jau pẽ nupe: Pepoit futat kasi Jarejuwarete 'ga rerowiar awi ne. Ipota'wa 'ga pẽ nee. Jejui 'ga pẽẽ erowiamũ Janeruwarete 'ga

pětywera moiri pē nui, pē mogyau wemiayuwamū. A'eramū ki pēē pejepoire'ema 'gã nerowiar awi.

² Ymã 'ã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari Isai 'ga upe rakue:

“Pěpoaawa 'ara rupi je apyakai tejenūi are ikue.

Pě katu'okawa 'ara rupi je pē katu'oka ikue”,

'jau 'ga 'ã ikwasiarukaa 'ga upe rakue. A'ere je 'awamū je 'i pē nupe: 'Awamū futat iwaēmi 'ga pē poaawa upe, Jarejuwarete 'ga pē katu'okawa upe, a'e je 'ã pē nupe 'awamū.

³ Orojeko esagea ore arafutat arakou. Narafutari ore 'gã motyweawa apoa 'gã nowase. A'eramū nipo 'gã ore ago'wawe'em Kristu 'ga ore imome'uramū.

⁴ Orereko esage resag ire nipo 'gã 'jau oree: “Jarejuwarete 'ga upe Paulo 'ga porowykyi opytuna 'gã netee ra'e. Sã'ã 'gã neko esagea”, 'jau nipo ore resakara 'gã oree. Janeruwarete 'ga ree iporomutare'ema 'gã ore rerekou tyweaete agawewi ai'i. A'etea ore noropoiri futari Kristu 'ga mome'u awi. Amumē ore orotywe'emamū agawewi mama'e pyu. A'etea ore oreta'wa etee futat arakou. Orojeupe mama'e tywera jeaporamū orjemouaga jupe.

⁵ Amumē Jejui 'ga rerowiare'ema 'gã ore nupānupāu. Amumē 'gã ore munepa ekoete futat moromunepawa pype. Amumē 'gã ore mueue Jejui 'ga mome'u are. A'ere ore Jarejuwarete 'ga upe etee futat ore porowykyi aruojere'emamū. Amumē ore noroseri futari. Amumē mama'e otywe'emamū futat oree.

⁶ A'ere 'ã ore reko esagei pē pype. Naruapoi futari ore mama'e tywera. Orojeupe mama'e tywera

jeaporamũ oropota'waramũ etee futat 'ã arakou pẽ nee. Noropoiri futari ore Kristu 'ga mome'u awi 'gã orojereko tyweramũ miamũ. Orojereko tyweara 'gã nerekou esage etee futat jepi. A'eramũ ore resakara 'gã “A'jea futat ore porowykyi Jarejuwarete 'ga upe” 'e rerowiaa. Janeruwarete 'ga 'Agesagea ore poaa 'ga upe oreporowyky are. Ore poaa 'gã nee oreporomutar are.

⁷ Kristu 'ga ore imome'wau Janeruwarete 'ga 'Agesagea mama'e a'jea etee imome'waukaa oree. Janeruwarete 'ga 'Agesage pãjẽ mũ ore Jejui 'ga mome'ui. A'eramũ pẽẽ 'ga rerowiaa kwaiwete. 'Gã aramueramũ orojemogypyka Jarejuwarete 'ga ree etee. Aruago'oramũ ore mama'e esage etee iapou 'gã nupe. Aipoa esage futat 'gã nupe. Janeruwarete 'ga upe nanẽ aipoa wesageramũ futat nũ.

⁸ Amumẽ 'gã ore mome'wau esage. Amumẽ 'gã ore mojenosõu. Amumẽ 'gã ore ago'wau etee. Amumẽ 'gã ore kurapa etee. Amumẽ 'gã “I'me 'gã”, 'jau etee 'gã oree. A'ere ore mama'e a'jea etee futat imome'ui.

⁹ Wemiesage'ema 'jawe 'gã ore rerekou. A'ere ore 'gã nemiesaga futat numiamũ. Amumera 'gã au'jeteramũ afuweramũ ore ree. A'etea 'gã nore apisi we. Janeruwarete 'ga ore rereko tywerukaa 'gã nupe. A'ere 'ga nore apisiukari 'gã nupe.

¹⁰ Amumẽ 'gã ore mu'arasiga. A'ere orerorywamũ Jarejararete 'ga ree. Kũima'e tywe'ri 'jawe ore arakou 'gã nupe. A'eramũ ore Jejui 'ga mome'wau kwe pewara 'gã nupe. A'eramũ 'gã ajemogyau ikaraemã kwai ma'e 'jawe. “Nitywi futari 'gã mama'e pyu”, 'jau 'gã oree. A'ere

Janeruwarete 'ga jejukai ore ree, mama'e esage mua oree. A'eramũ ore arakou mama'e jara 'jawe.

¹¹ Korītu pewaramũ 'ã pejemogy ore-jekoty'aawa 'jawe. A'eramũ ore orojemome'wau katu pẽ nupe.

¹² Oroporomutaramũ ako ore pẽ nee ai'i. A'ere a'e peko iypy'i we te ore ree iporomutare'ema 'jawe etee a'e pejemogy.

¹³ A'eramũ je pẽ mu'akwaapa pẽnuwa 'jawe. Pẽporomutat ore ree. Sã'ã oreporomutara pẽ nee.

Peje'ar awi 'ga rerowiare'ema 'gã nee

¹⁴ Peje'ar awi Jejui 'ga rerowiare'ema 'gã nee. Jarejuwarete 'ga ree iporomutat ma'eramũ pejemogy. Ma'eramũ sipo ajee peje'at 'ga ree iporomutare'ema 'gã nee? Ojopype sipo mama'e esagea mama'e tywer are? Naani. Kwara sipo ojopype ypytunaiw are? Naani.

¹⁵ Kristu 'ga 'jawe sipo mama'eukwaawa 'wyriara rea'aramũ mama'e are? Naani. Jejui 'ga rerowiaara 'gã nojopypei futari 'ga rerowiare'ema 'gã nee. Kristu 'ga remiayuwamũ jarejea'are'emamũ mama'e are mama'eukwaawa 'wyriara remiayuwa 'gã 'jawe.

¹⁶ Nitywi futari maira'me a'agawa Janeruwarete 'ga mogytaaw ipe. Janeruwarete 'ga remiayuwamũ jane jemogyi 'ga rupawa 'jawe te. Jane pype futat 'ga rekoi. Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga 'i rakue:

“Je te 'ã toko 'gã pype. Je futat 'ã tejemogou 'gã Nuwareteramũ.

Je futat 'ã 'gã mogyau tejemiayuwamũ”,
'jau Janeruwarete 'ga rakue.

17 Ymã te 'ã 'ga 'i rakue nũ:

“Pejea'gu ki je rerowiare'ema 'gã nui.

Pekotee ki 'gã nui”, 'jau 'gã janee rakue.

“Peko kasi 'gã 'jawe ne. Mama'e tywera kasi peapo
'gã 'jawe etee ne.

Teje'ega renuparamũ je 'i pẽ nupe:

Pe'je pejejua 'au je pyri, je 'i pẽ nupe.

18 A'eramũ futat je tekou Pẽnuwareteramũ.

Pẽẽ je pẽ mogyau teja'yramũ”,

'jau Janeruwarete 'ga janee rakue. Janeruwarete
'ga 'ã 'wyriararetea janee. Pãjẽreteretea nanẽ 'ã 'ga
nũ.

7

1 Naymãwarera 'gã nupe etee rũi Janeruwarete
'ga 'i aipo 'jau rakue. 'Awauwaramũ jane upe
nanẽ futat 'ga 'i aipo 'jau nũ. A'eramũ ki jane
jarepoia mama'e tywera apo awi. Mama'e tywer
are jarejea'ar awi nanẽ ki jane jarepoia nũ. Pẽẽ
'ã jejekoty'aawa. A'eramũ je pẽ mu'akwaapa ee.
Jarejuwarete 'ga ree pejeporomutaramũ pejem-
ogyau. A'eramũ ki pẽẽ pejejepe'aa mama'e tywera
apoar awi. “Simuoryp Jarejuwarete 'ga 'jau. Saje-
mogy 'ga remiayuwareteramũ 'jau”, 'jau ako je pẽ
nupe ai'i.

Paulo 'ga aku'iramũ

2 “Pẽporomutat ore ree”, a'e ypy ako je pẽ nupe
ko. A'eramũ je 'awamũ 'jau'japa pẽ nupe nũ,
“Pẽporomutat ore ree”, 'jau'japa pẽ nupe. Noro-
mote'ari ore 'gã amũ. Noroje'ẽwu'jagi futari ore 'gã
amũ. Noromoryteei nanẽ ore 'gã orojee orojeupe
mama'e muawamũ.

³ A'etea je aipo na'ea'uweri pē nupe pē ago'oawamū. Oreporomutar ore pē nee, a'e je akiko. 'Awamū je 'iu'jawi pē nupe nū: “Oreporomutar ore pē nee”. Aramanūe'ēwe ore oroporomutaramū pē nee. Aramanū re miamū futat nipo oreporomutaramū pē nee arajemogyau.

⁴ Ajemogyppyk je pē nee. Ajerowiat je pē nee. A'e pe 'ā mama'e tywera ojeapou agawewi oree. A'etea je jeku'i tekou. Tepy'a'wyre'emamū je tekou.

⁵ Masetoni ywy pe orowaēma ypy we ore oropytu'wawe'e'mī futat arajemogyau. Mama'e tywera etee futat ore aruekoat 'ager imūwara amunawa pype. A'e pe 'ā 'gā ore rereko tywet. A'e pe 'ā 'gā ore ree 'gā mara'ne. A'eramū 'gā ore mopy'a'wyrayau etee ee.

⁶ A'ere 'ā Janeruwarete 'ga ae mopy'ata'wai. A'eramū 'ga ore mopy'ata'wau. Tito 'ga 'ga imua oree. A'eramū 'ga ore muorypa 'ga rur are.

⁷ Ore pyri owaēma ypy we 'ga pēnera mome'wau oree. A'eramū ore pēner are nanē araku'iramū nū. “Ene resaga'up Korītu pewara 'gā ajemogyau”, 'jau 'ga jee. “U'arasigamū 'gā ene mu'arasigawer are. Paulo 'ga ako jane simu'arasig etee ai'i, e'i 'gā ajaupe, weapyoramū ee”, 'jau 'ga jee ai'i. “A'jea futat Paulo 'ga jane mu'akwaawi rakue, 'jau 'gā ajaupe”, 'jau Tito 'ga pē mome'wau jee ai'i. A'eramū je a'eramū teku'iramū pē nee.

⁸⁻⁹ Jeremikwasiarera nipo pē mu'arasiga agawewi. A'etea je najemuaēmi pē nee tejemikwasiarera pē mu'arasig are. “Jeremikwasiarera 'gā mu'arasiga te nipo 'gā

momoirukat 'gā tywer awi re'ā", 'jau etee je. A'eramū je tekū'iramū ee. “Eneremikwasiarera Korītu pewara 'gā amu'arasig imogyau” 'e kwaaw ire amunipo 'ā je tejemuaēma futat pē nee. A'ere 'awamū jeku'iramū pejetywer awi pepoiramū. Janeruwarete 'ga te 'ā pē mueapyoukat ee, pejetywer awi pē momoirukaawamū. A'eramū je pē mote'arukare'ema aipo tejemikwasiarera ka'arana upe.

¹⁰ Amumē Janeruwarete 'ga jane mu'arasigukari janetywer awi jane momoirukaawamū. A'eramū 'ga jane katu'oka janetywer awi. A'eramū jane jareku'iramū ee. Jejui 'ga rerowiare'ema 'gā te ajee i'arasig ekoete otywer are. A'ere 'gā nipoiriwari futari jui. A'eramū Janeruwarete 'ga 'gā katu'oke'ema futat. A'eramū 'gā awau mama'eukwaawa rapyaw ipe amanū re.

¹¹ Pejejea'aramū pejetywera reru'arasig are. Pejetywera reru'arasig ire pejejemueapyoukaa ee Jarejuwarete 'ga upe. A'eramū pēē 'jau pejejaupe: “Sireko tywet mama'e tywera apoara 'gā 'jau”, 'jau 'ā pēē pejejaupe rai'i. 'Gā nereko tyweawer are te je pē kwaawi. Je resaga'up wejue 'ā pejepe pejejemogyau rai'i. Je ree pejeporomutaramū 'ā pejejemogyau je ree rai'i. A'eramū 'ā pēē kamēsiete futat mama'e tywera apoara 'gā nerekou tyweaete 'gā nemiapo tywer are rai'i. A'eramū je a'e are “Narafutari ore mama'e tywera orojeupe pēē iapoā” 'e are pē kwaapa.

¹² Ka'arana je akwasiat imonou pē nupe ikue. “Afutat je Jarejuwarete 'ga ore ree 'gā poria kwaawukara 'gā nupe”, a'e je te'ỹina ikwasiaa

ai'i. A'eramū je ka'arana kwasiaa imonou pē nupe ikue. Namama'e tywera apo awi 'gā mo-moirukaawamū rūi je ikwasiari ai'i. Naereko tyweripyrrera 'ga ree rūi nanē je ikwasiari ai'i nū. Pejejee oreporia kwaawukaawamū futat je ikwasiari imonou pē nupe ikue.

¹³ A'eramū ore araku'iramū pēner are, “Korītu pewara 'gā pē nesaga'up ajemogyau” 'e are.

Tito 'ga ku'i are taetu ore araku'iramū arakou. “Korītu pewara 'gā juejue ojejuka esage je ree ojepyri je rekoramū”, 'jau 'ga imome'wau oree. A'eramū ore araku'iramū 'ga 'eawer are.

¹⁴ Pē pyri 'ga o enune je 'jau 'ga upe ai'i: “Korītu pewara 'gā nipo ojejuka esage ene ree”, 'jau je 'ga upe, tejemogypyka pē nee ai'i. A'ere a'e 'ga pereko esage futat rai'i, je'eawer imū etee futat 'ga pereko esage rai'i. A'eramū je teku'iramū tekou ee. Mama'e a'jea etee je imome'wau Tito 'ga upe pē mome'wau 'ga upe.

¹⁵ 'Ga je'ega 'ā pēē enupa rai'i, mama'e apou pejejeupe 'ga 'eawer imū etee futat rai'i. Pejeje-jukau esage 'ā 'ga ree, pejejepype 'ga rekoramū rai'i. A'eramū 'ga 'awamū taetu oporomutaramū pē nee wea'aramū.

¹⁶ A'eramū je teku'iramū pē nee. 'Awamū taetu je jemogypygi pē nee.

8

Pejejaupe mama'e monou pejeku'iramū

¹ Pēē 'ā orerewirera 'jawe futat. Kūjāmeramū 'ā pēē orerenyra 'jawe futat. A'eramū je Jare-juwarete 'ga remiapofera mome'wau pē nupe.

Janeruwarete 'ga 'ã ipota'wa jane ree. A'eramũ 'ga mama'e esage apou janee. Janeruwarete 'ga wa'yra 'ga werowiarukat Masetoni ywy pewara 'gã nupe kwaiwete rai'i. A'eramũ 'ga 'gã mogyau wemiayuwamũ.

² Mama'e tywera agawewi futat ojeapou Masetoni ywy pewara 'gã nupe. A'etea 'gã nopoiri futari Kristu 'ga rerowiar awi. Aku'iramũ etee futat 'gã ajemogyau 'ga ree. Naika'aranũũ kwai ma'e arũi agawewi 'gã. Ako tywe'ri ma'e 'gã agawewi. A'etea 'gã oka'aranũũ'ĩ mono'oga Judeja ywy pewara 'gã nupe imonopyramũ. “Ty'ara 'gã werajemogy. A'eramũ jane ka'aranũũ'ĩ pe monou'i jarejewirera 'jawewara 'gã nupe”, 'jau 'gã ajaupe.

³ 'Gã amũ nitywi futari agawewi ka'aranũũ pyu. A'etea 'gã oma'e'i pe monou'i 'gã nupe. 'Gã amũ otywe'e'miramũ agawewi. A'etea 'gã omono'i ape 'gã nupe.

⁴ “Ka'aranũũa pemono ape 'gã nupe”, naru'ei agawewi futat ore 'gã nupe. A'ere 'gã wemifutar imũ etee futat imonoi. “Ore nanẽ ka'aranũũa oromono 'gã nupe nũ”, 'jau 'gã oree. “Oromono futat ore ape 'gã nupe”, 'jau 'gã oree, afuakaramũ oree.

⁵ “Irãinãni'ĩ etee sipo 'gã imonoi 'gã nupe pa”, 'jau ore 'gã nupe. A'ere 'gã imonouui futari orerea'awera apyraapa. Jarejararete 'ga upe 'gã 'i rakue: “Ore moporowykyukar ape ejeupe, ki Ku'jyp”, 'jau 'gã 'ga upe rakue. “Taruapo mama'ea eneremifutar imũ 'jau”, 'jau 'gã 'ga upe rakue. A'eramũ 'gã 'jau ore upe nanẽ nũ: “Mama'ea taruapo pẽ nupe 'jau”, 'jau 'gã oree. Janeruwarete 'ga remifutar imũ 'gã aipo 'jau oree.

⁶ 'Gã nesakawe ore orojea'aramũ pẽ nee ai'i. A'eramũ ore 'jau Tito 'ga upe ai'i: “Ere ewau Korītu pewara 'gã pyri nũ”, 'jau ore 'ga upe ai'i. “Ymã a'e ere Korītu pewara 'gã nupe rakue: Ka'aranũa simono'og imonou Jejui 'ga rerowiaara 'gã nupe, Judeja ywy pewara 'gã nupe 'jau, 'jau a'e ene 'gã nupe rakue”, 'jau ore 'ga upe. “A'eramũ ore ene monou 'gã nupe 'gã poaawamũ imono'og are. Kasi a'e pe 'gã poiri imono'og awi ne”, 'jau ore 'ga upe. “Ymã 'ã pẽporomono'ogiwet pejeka'aranũ are 'gã nee pejemuaẽma resaukaawamũ rai'i. A'eramũ ki pẽẽ imono'oga futat imonou 'gã nupe, 'jau ki ene 'gã nupe”, 'jau ore 'ga upe. A'eramũ 'ga awau pẽ pyri pẽ poaa pẽka'aranũ mono'og are Judeja ywy pewara 'gã nupe imonopyramamũ, Masetoni ywy pewara 'gã nemimono'ogera retee.

⁷ Pẽẽ 'ã Jejui 'ga perowiar ywyapi tekotee 'gã apyraapa rai'i. Jejui 'ga 'ã pẽẽ imome'wau tekotee 'gã apyraapa rai'i. Pejejeapyoramũ 'ã Jarejuwarete 'ga porogytafer are tekotee 'gã apyraapa rai'i. Pejeporopoariweramũ 'ã pẽẽ 'gã nee rai'i. Pẽẽ 'ã ore futaa 'gã apyraapa rai'i. A'eramũ ore 'jau pẽ nupe: “Ka'aranũa ki pemono Judeja ywy pewara 'gã nupe 'gã nemimonorama apyraapa”, 'jau ore pẽ nupe.

⁸ “Pemono futar iki pejeka'aranũa Judeja ywy pewara 'gã nupe”, na'ea'uweri je pẽ nupe. “Gã nupe pẽẽ imonoa esage futat”, a'e te je pẽ nupe. Masetoni ywy pewara 'gã ako je amome'u pẽ nupe ko. “Masetoni ywy pewara 'gã pa je amome'u 'gã nupe kwy”, 'jau je. “Gã nera renuw ire nipo Korītu pewara 'gã nanẽ oka'aranũ monoi Judeja ywy pewara 'gã nupe nũ re'ã”, a'e je tejeupe te'ỹina.

A'eramũ pēē 'gã nee pejeporiaa resaukaa oree.

⁹ “Jane ree 'ã Janejararete 'ga poromutaramũ a'jea futat” 'ea pēē 'ã ikwaapa. Ywag ipe 'ga mama'e jararetea agawewi. A'etea 'ga ruri 'au ywy pe imama'e'ema 'jawe jane ree. A'eramũ 'ga ojejukaukaa 'gã nupe janetywer are rakue. A'eramũ jane 'ga rerowiamũ jarejemogyau mama'e jarareteramũ 'ga 'jawe. A'eramũ ki jane jareporomutaramũ jarejuee jarejee 'ga poromutara 'jawe.

¹⁰ 'Gã nupe pēka'aranũũ mono are je tejea'aramũ te'ĩina. A'eramũ je ee tejea'ara mome'wau pē nupe. Ikokwara rupi we ako pēē pejeka'aranũũ mono'og ypyruga rakue. A'eramũ pēē 'awamũ imono'ogamap. A'ea esage jee. Pēē na'ne 'ã pejefueweramũ Judeja ywy pewara 'gã poar are rakue. Pēē na'ne futat 'ã ka'aranũũa 'gã nupe imono'oga peypyrug rakue.

¹¹ A'eramũ ki pēē 'gã nupe pejejemimonorama mono'ogamap imonou 'gã nupe. Ymã 'ã pēfuewet 'gã nupe imono are rakue. A'eramũ ki pejefueweawer imũ etee futat pēē imono'ogamap imonou 'gã nupe. Pejeka'aranũũ pe mono'oga imonou 'gã nupe. Pejefuakara 'ja'jawe etee futat pēē imonou 'gã nupe.

¹² 'Gã nupe ee pēporomonowera esage futat Janeruwarete 'ga upe. Janeruwarete 'ga 'ã janekaraemã okwaap. Mama'e pyu janetywe'emamũ Janeruwarete 'ga mama'e renũine'ema jane upe. Jarekaraemã pytuna 'jawe etee imonou 'gã nupe.

¹³⁻¹⁴ A'ere je: “Pejeka'aranũũ ki pemonopap 'gã nupe”, na'ei pē nupe. Kasi a'e pe nepētywi mama'e

pyu ne. 'Awamũ 'ã pejemogy ika'aranũũ kwai ma'e 'jawe futat. A'eramũ ki pēē pejeka'aranũũ pe monou 'gã nupe. A'eramũ pēē pejeju'jawe pejejemogyau pejemama'e'iramũ. Anure nipo nepētywi mama'e pyu. A'eramũ nipo 'gã ojepyka pē nee oka'aranũũ pe monou'i pē nupe pē poaawamũ.

¹⁵ Ymã 'ã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari Moisesi 'ga upe rakue:

“Gã amũ nipo omono'og kwaiwete agawewi.

A'etea nipo nitywi futari emyrera.

'Gã amũ te nipo ajee inãinãĩĩ etee agawewi omono'og.

A'etea nipo nateepawi futari 'gã nui”,

'jau 'ã Janeruwarete 'ga ikwasiarukaa Moisesi 'ga upe rakue.

Tito 'ga opytuna 'gã netee

¹⁶ Janeruwarete 'ga Tito 'ga moporopoariwerukaa pē nee. Je 'jawe futat 'ga poropoariweramũ pē nee. A'eramũ je Jarejuwarete 'ga muorypa ee.

¹⁷ A'eramũ ore 'ga monoa futaa. A'eramũ ore 'jau 'ga upe: “Oromono ore ene Korītu pewara 'gã pyri”, 'jau ore 'ga upe. A'erauwe 'ga 'jau oree: “Jeowet futat je 'gã pyri”, 'jau 'ga oree. A'eramũ ore 'ga atawer imũ etee futat 'ga monou pē nupe.

¹⁸ 'Ga rupi ore jarejewirera 'jawewara 'ga amũ monou pē nupe. Jejuĩ 'ga rerowiaaramũ ore 'ga kwaawi. “Jejuĩ 'ga 'ga omome'u a'jea futat ra'e”, 'jau ore 'ga upe, orojerowiaa 'ga ree.

¹⁹ Masetoni ywy pewara 'gã aipo 'ga janerewirera 'jawewara 'ga pyyrũmũ 'ga monou ore rupi ka'aranũũ rerawaramũ ai'i. Anure nipo

ore pēnemimonorama ka'aranūũ rerooi Judeja ywy pewara 'gã nupe Masetoni ywy pewara 'gã ma'e retee. “Oreporopoariweramũ pē nee. A'eramũ Korītu pewara 'gã Masetoni ywy pewara 'gã netee ka'aranūũ rerurukaa oree pē nupe. A'eramũ ki pēẽ Jarejararete 'ga muorypa ee”, sa'e ki 'gã nupe, 'gã nupe ka'aranūũ monou.

²⁰ “Judeja ywy pe jarewau ki jane 'gã amũ siroo jarejeupi. Kasi a'e pe 'gã amũ jane ago'oi ne”, 'jau ore arajaupe. Ka'aranūũa ore erawau imonou 'gã nupe kwaiwete. A'eramũ ore 'gã amũ nerawau orojeupi.

²¹ A'eramũ nipo 'gã orereko esage resaka. Janeruwarete 'ga nipo orereko esage kwaapa. A'ere nipo 'gã ikwaawa nanē esageramũ nũ.

²² 'Gã nupi nanē nipo ore jarejewirera 'jawewara 'ga amũ monoi nũ. A'e 'ga oporowyky akou orojeypyri. A'eramũ nipo ore 'ga porowyky esage resaka. Ojeupe ore'eawer imũ etee nipo 'ga mama'e apou. Mama'ea ore iaporamũ aipo 'ga ore poaa iapo are. A'eramũ ore 'ga monou 'gã nupi pē nesaka. Ojeupe ore pē mome'uramũ 'ga ojerowiaa pē nee. “Okã'aranūũa 'gã tomono'i ape 'gã nupe 'jau”, 'jau 'ga oree, ojemogypyka pē nee. A'eramũ 'ga oweramũ futat pē pyri, pē poaa imono'og are.

²³ Tito 'ga jeirūnamũ je poaawamũ. Oporowyky esage 'ga pē poaawamũ jepi. 'Ga rupi oo ma'e 'gã Masetoni ywy pewara 'gã nemipyryrūmera 'gã futat. Kristu 'ga upe 'gã porowykyi. Tekotee 'gã Kristu 'ga muorypa 'gã nee. A'eramũ je 'gã monou Tito 'ga rupi pē poaawamũ.

²⁴ A'eramũ ki pēẽ pejejekau esage 'gã nee. A'eramũ nipo Masetoni ywy pewara 'gã pēnera

renupa. A'eramũ nipo 'gã 'jau ajaupe: “Paulo 'ga ojerowiat Korītu pewara 'gã nee, 'gã mome'wau ore. A'jea futat 'ga 'gã mome'ui. Sã'ã 'gã jejuka esagea jarejewirera 'gã nee. Ka'aranũña nanē 'gã imono'oga 'gã nupe imonopyramũ nũ”, 'jau nipo 'gã ajaupe.

9

Judeja ywy pewara 'gã nupe ka'aranũña monoawet

¹ Jarejewirera 'gã nupe ka'aranũũ mono are je ka'arana kwasiari imonou pē nupe.

² “Oreporomonower ore ka'aranũũ are 'gã nupe”, pē'ea je akwaap futat te'ỹina numiamũ. Ma'eramũ 'ã je pē mome'ui Masetoni ywy pewara 'gã nupe ai'i, Jejui 'ga rerowiaara 'gã nupe ai'i. Amono tee te je pē nupe. “Ymã we 'ã Akaja ywy pewara 'gã nanē 'gã poromonoweramũ ka'aranũũ are 'gã nupe rakue”, 'jau je pē mome'wau 'gã nupe ai'i, tejerōwīaa pē nee ai'i. A'eramũ pēnera 'gã muorypa ai'i. A'eramũ 'gã 'jau ajaupe ai'i: “Pe'je ajee jane nanē simono ape 'gã nupe 'ũ, 'gã 'jawe 'ũ”, 'jau 'gã ajaupe ai'i.

³ A'eramũ je 'awamũ Tito 'ga monou pē pyri 'ga pytuna 'gã netee pē muea'aawamũ pē'eawer are. “Ka'aranũña toromono 'gã nupe 'jau, 'gã poaawamũ 'jau”, pē'eawer are pē muea'aawamũ je 'gã monoi. A'eramũ Tito 'ga opytuna 'gã netee awau ka'aranũũ mono'ogukaa pē nupe. Kasi a'e pe je pē mome'ui tee 'gã nupe ne.

⁴ Anure nipo je Masetoni ywy pewara 'gã amũ nerooi pē pyri. Ka'aranũña pēẽ imono'oge'em ire nipo je mojenosĩ pejepe 'gã nupe je'eawer are.

Pěẽ taetu nipo pejejenosõu ore wi, pejejee oreje-mogypyygawera renosõu.

⁵ Ma'eramũ 'ã je 'i Tito 'ga upe ai'i: “Pekwap je renune 'gã muea'aa ore upe 'gã 'eawer are. Ka'aranũũa mono'oge'emamũ ki pemono'ogukat 'gã nupe. Paulo 'ga upe peje'eawer imũ etee ki ka'aranũũa pemono'og Judeja ywy pewara 'gã nupe imonopyramũ, ere ki 'gã nupe”, 'jau je 'ga upe ai'i. A'eramũ nipo pẽẽ imono'ogamap je waẽme'emauwe. A'eramũ nipo je rupi oo ma'e 'gã 'jau ajaupe: “Wemifutar imũ etee futat 'gã ka'aranũũ mono'ogi Judeja ywy pewara 'gã nupe imonopyramũ. NaPaulo 'ga rũi omono'ogukat 'gã nupe”, 'jau nipo 'gã ajaupe.

⁶ Pẽnea'ar iki aeje'egawa mũ ree: “Inãinãniĩ etee y'wa'ỹja tym ire 'ã itymara 'gã inãinãniĩ etee y'wa 'a po'oi anure. Kwaiwete y'wa'ỹja tym ire te 'ga kwaiwete y'wa 'a po'oi anure”. Nan tee futat nipo pẽẽ. Anure Janeruwarete 'ga pẽ mepyi pẽnemimonofera 'jawerimũ etee futat.

⁷ A'eramũ ki pẽẽ pejejea'aramũ ra'ne ee. “Marãmaran te je imonoi 'gã nupe?” 'jau ki pẽẽ pejejeupe ra'ne. A'eramũ ki pẽẽ pejeaka'aranũũ monou pejejemifutar imũ etee futat. Pejejemifutar imũ etee imono re pejejemuaẽme'ema ee. Kasi a'e pe “'ga amonoukat jee. Najeporomonoweri agawewi je ee”, pe'je ne, peje'arasigamũ ee ne. Ee pejejemuaẽma kasi pemono 'gã nupe ne. Ee pejeporomonoweramũ etee ki pemono 'gã nupe. A'eramũ pẽẽ pejeku'iramũ imonou 'gã nupe. A'ea Janeruwarete 'ga afutat.

⁸ Janeruwarete 'ga 'ã pẽ poat mama'e apo

are. 'Ga futat 'ā mama'e jararetea. A'eramū 'ga, ikaraemāe'ema 'gā nupe mama'ea pēē imono re, 'ga mama'e mua pē nupe kwaiwete. A'eramū taetu nipo pēē mama'e are pejeporiae'emamū pejemogyau. A'eramū nipo pēē mama'e monou'japa 'gā nupe nū.

⁹ Ymā 'ā Isai 'ga ka'arana kwasiari ee rakue:
 “Esage ma'e 'ga mama'e omono ikaraemāe'ema 'gā nupe kwaiwete.

Ipota'wa ma'ea poromū. Najeaei 'ga ajuee”,
 'jau 'ga ikwasiaa ka'aran are rakue.

¹⁰ Sā'ā Janeruwarete 'ga y'wa'ŷja monoa y'wa'ŷja tymara 'ga upe. Mama'ea nanē 'ga 'ā imua oree oreremi'uramamū. Nan tee futat 'ga mama'e monoi pē nupe kwaiwete, 'gā nupe pēnemimonofera repyramū.

¹¹ Pejeka'aranūūa pēē ape monou Judeja ywy pewara 'gā nupe. A'eramū nipo Janeruwarete 'ga mama'e monou'jau'japa pē nupe. A'eramū nipo pēē mama'e monou'jau'japa imama'e'ema 'gā nupe. A'eramū nipo 'gā kwaiwete Janeruwarete 'ga muorypa ojeupe pēnemirerooukara ka'aranūū reroo are. “Ene 'ā eneresage oree. Ene 'ā mama'e eremurukat oree 'gā nupe”, 'jau nipo 'gā 'ga upe, 'ga muorypa ee.

¹² Janeruwarete 'ga remiayuwa 'gā nupe 'ā pēē ka'aranūū monou 'gā poaawamū. A'eramū nipo pēē Jarejuwarete 'ga muorywukaa 'gā nupe nū. Kwaiwete 'gā oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe, 'ga muorypa pēnemimonofer are.

¹³ Pē nee nanē nipo 'gā Jarejuwarete 'ga muorywi nū. “Kristu 'ga mome'u renuw ire Korītu pewara 'gā 'ga rerowiari a'jea futat. Sā'ā 'gā ore

poara Kristu 'ga porogytau etee futat", 'jau nipo 'gã pẽ nupe. A'eramũ nipo 'gã Jarejuwarete 'ga muorypa pẽ nee. Ojeupe pẽnemimonofer are nanẽ nipo 'gã 'ga muorywi nũ. Tesirũmera 'gã Jejui 'ga rerowiaara 'gã nupe pẽnemimonofer are nanẽ nipo 'gã 'ga muorywi nũ.

¹⁴ A'eramũ nipo 'gã oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe pẽ nee, pẽ futaa. "Janeruwarete 'ga oporomutaramũ Korītu pewara 'gã nee. Judeue'ema 'gã agawewi. A'etea 'ga iporomutat 'gã nee", 'jau nipo 'gã pẽ nupe, Jarejuwarete 'ga muorypa pẽ nee.

¹⁵ Simuoryp Jarejuwarete 'ga jarejee 'ga poromutar are 'jau. Wa'yra 'ga 'ã 'ga amut janee 'ga jukaukaa janetywer are rakue. A'eramũ ki jane 'ga muorypa ee. Nimome'upawa'uweri jane jarejeupe 'ga remiapofera.

10

Paulo 'ga Jejui 'ga remimonofet

¹ Awamũ je Pauloramũ pẽ mu'akwaawi mama'e are. Pẽẽ mũ nipo je rerekoemãu etee pejejemogyau. "Jane pype akou nipo Paulo 'ga kyjei jane wi", 'jau 'ã pẽẽ je upe ra'e jepi. "A'eramũ nipo 'ga oje'egayawe'em janee. A'eramũ 'ga muku awi etee ka'aran are oje'ega moywyrafena imua janee", 'jau futatee 'ã pẽẽ mũ jee ra'e jepi. Kristu 'ga 'ã nima'ara'nei jane ree. Opota'waramũ etee 'ã 'ga jane ree jepi. A'eramũ je nanẽ teje'egaywere'emamũ pẽ nupe, pẽ pyri tewau.

² A'eramũ je 'jau pẽ nupe: Aipo pe'je awi, 'jau je pẽ nupe. A'jea futat amunipo 'ã je pẽẽ teje'eganuwe'emamũ teje'ega moywyrafeni

pē nupe pē pyri tewau. Pēē mū amunipo 'ā 'jau jee: “Omuorypawamū te 'ā Paulo 'ga oi oporogytau 'gā nupe. NaJarejuwarete 'ga je'eg imū rūi te 'ā 'ga Jejui 'ga mome'ui. Wemifutar imū etee te 'ā 'ga 'ga mome'ui”, 'jau futatee 'ā pēē mū jee ra'e jepi. Aipo 'e awi pepoire'emamū je teje'ega moywyrāfēni futari pē nupe pē pyri tewau. Jarejuwarete 'ga je'eg imū futat je teje'ega moywyrāfēni pē nupe pē mu'jaawamū ee.

³ A'jea futat jane ywy pewaramū jareju'jaju'jawe etee futat. Jejui 'ga rerowiare'ema 'gā 'jawe etee futat ore rekoi 'gā pype. A'ere ore naruapoi te mama'ea 'gā 'jawe. Naorojemifutar imū rūi te ore mama'e apoi. Jarejararete 'ga remifutar imū etee te ore mama'e apoi. 'Ga je'eg imū etee futat ore 'ga mome'wau 'ga rerowiarukaa 'gā nupe.

⁴ Naoropājē mū rūi ore Jejui 'ga rerowiarukari 'gā nupe. Jarejuwarete 'ga 'Agesage pājē mū etee ore 'ga mome'ui 'gā nupe. A'eramū 'gā a'eramū wejue oje'egawarūme'emamū oree. A'eramū ore 'ga rerowiarukaa 'gā nupe 'ga pājē mū etee futat. A'eramū ore 'gā nenū'jāukaa mama'eukwaawa 'wyrīara remīayuw awi.

⁵ Janeruwarete 'ga rerowiare'ema 'gā te ajee ojerowiaraip ojee etee futat. Ojee etee futat 'gā nea'aramū ajemogyau. A'eramū 'gā oporokwaawiwere'emamū Jarejuwarete 'ga ree. A'ere ore Jarejuwarete 'ga pājē mū 'gā muea'arukari Jejui Kristu 'ga ree, Kristu 'ga porogyta renuwukaa 'gā nupe.

⁶ Pēē mū nipo jeje'ega renuparamū. A'ere nipo amumeramū jeje'ega renutearamū te pejemogy.

Teje'ega renuparamũ pē kwaaw ire je teje'ega renuteearamũ pē nereko tyweri'i ee.

⁷ Pēnea'ar iki mama'e are. 'Ga amũ a'e 'jau ojeupe: “Je 'ã Kristu 'ga remiayuwa. A'ere Paulo 'ga na'ga remiayuwa rũi”, 'jau nipo a'e 'ga ojeupe. A'eramũ ki aipo 'jaramũ pejejea'aru'jawamũ peje'eawer are nũ. Ore nanẽ 'ã Kristu 'ga remiayuwamũ nũ.

⁸ “Jarejararete 'ga je'eg imũ etee futat ore porowykyi 'ga upe. 'Ga futat 'ã ore mogo ojeupe oporowyky ma'eramũ”, a'e je 'ã pē nupe jepi. Tejerowiaa agawewi orojeupe 'ga 'eawer are jepi. Ma'eramũ je 'ã najenosĩ te'eawer are. Pē nupe werowiar wyyapiukaawamũ te 'ga ore mogoi ojeupe oporowyky ma'eramũ ikue. Nawerowiar awi pē momoirukaawamũ rũi 'ga ore mogoi ojeupe oporowyky ma'eramũ ikue.

⁹ Napē mogyjeukaawamũ rũi je ka'arana kwasiari imonou pē nupe.

¹⁰ A'ere nipo je ree iporomutare'ema 'gã amũ 'i jee: “Ka'aran are etee 'ã Paulo 'ga oje'ega moywyrufeni imua janee”, 'jau nipo a'e 'gã ajaupe. “Jane mogyjawamũ etee te 'ã 'ga ikwasiari janee”, 'jau nipo a'e 'gã ajaupe. “Jane'wyriara 'jawe 'ã 'ga rekoi. A'ere 'ã 'ga jane rowase na'wyriara 'jawe rũi 'ga rekoi. Akotee ma'e 'jawe etee 'ã 'ga rekoi jane pype. A'eramũ ki jane jareporenuwiwere'emamũ 'ga porogyta are”, 'jau nipo a'e 'gã amũ jee.

¹¹ A'ere aipo 'jara 'gã nore kwaawi futari. I'me ma'e 'gã tee poromũ. Pē nupe orojemikwasiarer imũ etee futat ore mama'e apoi pē pype arakou.

¹² Pēẽ mũ nipo pejekoweramũ 'wyriaramũ pejejaupe. A'eramũ nipo pēẽ 'jau pejejeupe:

“Jeresage te je 'gã apyraapa 'wei”, 'jau nipo pēẽ mũ pejejeupe. A'ere je aipo na'ea'uweri. Aipo 'jara 'gã ojerowiaraiw akou ojee numiamũ. A'ere i'akwaawe'emamũ te 'gã nekoi. NaJarejuwarete 'ga rea'ar imũ rũi 'gã 'i aipo 'jau. Wea'ar imũ tee 'gã 'i aipo 'jau. Ije'ẽran ekoete te 'gã.

¹³ A'ere ore nanarũi. Jarejuwarete 'ga oromonoe'em ire amunipo 'ã ore norooi kwe pe Jejui 'ga mome'wau. Jarejuwarete 'ga oromonoe'em ire amunipo 'ã ore 'jawe'em: “Jarejuwarete 'ga je'eg imũ te 'ã ore oi Jejui Kristu 'ga mome'wau 'gã nupe”, 'jawe'em amunipo 'ã ore. A'ere 'ã 'ga te ore monoi kwe pe Kristu 'ga mome'wawamũ ikue. Pē nupe miamũ 'ga ore monoi, pē nupe Kristu 'ga mome'wawamũ ikue. Aipo are etee ore jerowiari.

¹⁴ Jarejuwarete 'ga ore monoukat pē nupe ikue. A'eramũ ore orojeupe 'ga 'eawera mojerowiaa arawau pē pyri Kristu 'ga mome'wau pē nupe ikue. Ore futat pē nupe Kristu 'ga mome'u ypyawera. Kwe pewara 'gã nupe nanē ore Kristu 'ga mome'u ypyawera nanē futat nũ.

¹⁵ “Oreporowykya te”, 'jawe'em nanē ore 'gã amũ porowyky upe nũ. Ore renunewe nipo 'ga amũ awau Kristu 'ga mome'wau 'gã nupe. A'eramũ nipo ore 'jawe'em 'gã nupe, “Ore ra'ne te ako oroo Kristu 'ga mome'wau 'gã nupe ikue”, 'jawe'em nipo ore arakou 'gã nupe. Pēẽ Kristu 'ga rerowiar ywyapia te ore aruapesak arakou. Pēẽ 'ga rerowiar ywyapi re nipo ore arawau kwe pe Korītu 'jawa atykupe katy Jejui 'ga mome'wau kwe pewara amunawa pype 'gã nupe. Jarejuwarete 'ga remifutar imũ etee futat ore oi Kristu 'ga mome'wau 'gã nupe.

16 A'ere nipo ore oi pē'wyrā atykupe katy, Jejui Kristu 'ga mome'wau mīmera amunaw ipewara 'gā nupe. Ore ra'ne nipo arawau 'ga mome'wau kwe pewara amunawa pypewara 'gā nupe. A'eramū ore 'gā nerekoayawe'em 'ga amū porowyky are.

17 Ymā te 'ā Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari Jeremi 'ga upe rakue: “Pejerowiaraip kasi pejejee etee ne. Jarejararete 'ga remiapofer are etee ki pejerowiat”, 'jau 'ā 'ga ikwasiarukaa ka'aran are rakue.

18 “Jeresage je jepi”, 'jau nipo 'gā amū numi-amū. Ojee te ojerowiaraip ma'e 'ga aipo e'i ekoete akou. Maranamū nipo 'ga wesageramū futat. Maranamū nipo 'ga wa'wyre'em are ojerowiaa ekoete. “Janeruwarete 'ga te janereko esagea ok-waap”, 'jau 'ga ikwasiaa rakue. A'ere jane upe Jarejararete 'ga “Esage aipo 'ga” 'eramū janere-sageramū futat. A'jea futat 'ga 'ea.

11

I'me ma'e 'gā

1 I'akwaawe'ema 'jawe agawewi 'ā je teporogy-tau pē nupe. A'etea 'ā pēnuag je upe.

2 Jepy'a'wyt je tekou pē nee. Pē nee Jarejuwarete 'ga jemuaēma 'jawe je nanē je jemuaēmi pē nee nū. Sā'ā kūjāmuku ēē ruwa 'ga wa'jyra ēē monoa kūima'e 'ga amū upe 'ga remirekoramū. Majepeja 'ga upe etee 'ga 'ā ēē monou. Namytuna 'gā nupe rūi 'ga 'ā ēē monou. Nan tee futat je Kristu 'ga etee erowiarukari pē nupe. “Kristu 'ga etee ki perowiat”, 'jau je ako pē nupe ikue.

3 A'eramū je tepy'a'wyrāmū pē nee ikue. “Maran gatu nipo 'gā poire'ema Kristu 'ga rerowiar awi

rai'i?" 'jau je tejeupe etee futat ikue. Sā'ā mama'eukwaawa 'wyrara kūjā ypy ēē, Ewa ēē moryteea o'me are rakue. Nan tee futat nipo 'gā amū poromoryteeweramū pē nee. 'Gā pejemorytee rerowiar ire nipo pejepoia Kristu 'ga rerowiar awi.

⁴ A'eramū je tepy'a'wyrāmū pē nee, Kristu 'ga rerowiar awi pepoir are. Naoreremimome'ua rūi agawewi nipo 'gā omome'u pē nupe. NaKristu 'ga rūi agawewi nipo 'gā omome'u pē nupe. A'etea nipo perowiat 'gā je'ega, pejeku'iramū nipo 'gā nee. Ore te ako Jarejuwarete 'ga 'Agesagea oromome'u pē nupe ikue. Maranuar are sipo 'gā pē mu'ei. A'etea te nipo perowiat 'gā.

⁵ Pē nupe 'ut ma'e 'gā nipo 'jau: “Pē nupe ore futat Kristu 'ga remimonoferamū”, 'jau futatee nipo 'gā pē nupe. A'ere nipo 'gā naKristu 'ga remimonofera rūi. I'me te nipo 'gā pē nupe. A'ere je te a'jea futat Kristu 'ga remimonofera.

⁶ Naje'egi je a'jeteetewi. A'etea je jereapyo Kristu 'ga mome'u are tekou. A'ea 'ā pekwaap. Ai'iwe ai'iwe 'jau ako je Kristu 'ga mome'wau pē nupe ikue. Mama'e a'jea etee ako je imome'wau pē nupe ikue. A'ea 'ā pekwaap.

⁷ Pē pype tekou ako “je mepy pejepe Jejui 'ga mome'u are”, 'jawe'em ako je tekou pē nupe ikue. Kristu 'ga mome'wau etee futat ako tekou pē nupe ikue. Pē poaawamū etee tekou pē pype ikue, pē mu'jau Kristu 'ga ree ikue. Naka'aranūū are rūi ako je rekoī pē pype ikue. “Je mepy ki pejepe”, je 'e'ema sipo mama'e tywera poa rakue?

⁸ Pē pype je rekoramū ako mukuwara 'gā etee Jejui 'ga rerowiaara 'gā ka'aranūū murukaa jee

ikue.

⁹ Mama'ea tejeupe itywe'emamū ako je mama'e renūine'ema pē nupe tekou ikue. Masetoni ywy pewara 'gā Jejui 'ga rerowiaara 'gā etee ako mama'e rerurukaa jee ikue. Pe awi janerewirera 'jawewara 'gā amū nuramū ako 'gā mama'e rerurukaa 'gā nupe jee ikue. Ymā miamū ako je mama'ea naenūi pē nupe ikue. Anure taetu nipo je mama'ea naenūi pē nupe.

¹⁰ Kristu 'ga 'ā mama'e a'jea etee omome'u rakue. A'eramū je 'ga remiayuwamū je nanē mama'e a'jea etee imome'wau pē nupe 'ga 'jawe etee futat. A'eramū je 'jau pē nupe: “Akaja ywy pewaramū pē nupe Kristu 'ga mome'wau ako je mama'ea naenūi pē nupe ai'i”, 'jau je pē nupe, teku'iramū te'e are. A'eramū nipo otywe'emamū je momikara.

¹¹ “Niporomutari futari 'ga jane ree. A'eramū 'ga mama'e renūine'ema oree”, 'jau nipo pēē mū jee rai'i. Naani. Janeruwarete 'ga pē nee jeporomutara okwaap.

¹² Kristu 'ga remimonoe'ema 'gā te mama'ea wenūi ajemogyau pē nupe. A'ere je naenūi futari mama'ea pē nupe. Kasi a'e pe 'gā: “Paulo 'ga 'jawe etee futat jane mama'e renūi 'gā nupe”, 'gā 'i ne. Tejemiapoa etee futat je aapo tekou pē pype.

¹³ “Ore Kristu 'ga remimonofera”, e'i futatee nipo 'gā amū ajemogyau. A'ere nipo 'gā i'me ma'ea te. Omorytee te nipo 'gā 'gā ojee. NaKristu 'ga rūi futat 'gā omono kwe pe. Kristu 'ga upe oporowyky 'me ma'e 'gā te.

¹⁴ A'ere ore noreporesagi arajemogyau aipo 'gā nee. Mama'eukwaawa 'wyriara miamū ojesaukat

futat Kristu 'ga mome'waramũ 'jawe. A'eramũ futat 'gã moryteeu ojee kwaiwete.

15 A'eramũ mama'eukwaawa 'wyriara remi-ayuwā 'gã mama'e apou o'wyriara 'jawe etee futat. A'eramũ 'gã ajemogyau mama'e esage apoara 'jawe ojee ae moryteeawamũ futat. A'ere nipo anure Janeruwarete 'ga 'gã nereko tyweretei 'gã nemiapo tywer are, 'gã monou mama'eukwaawa rapyaw ipe.

Paulo 'ga ako tywet

16 'Awamũ je 'eu'jawi pẽ nupe nũ: I'akwaawe'ema 'jawe agawewi je porogytai pẽ nupe. A'etea pẽnuag jee. Tajemome'u pẽ nupe.

17 NaJarejararete 'ga je'eg imũ rũi je je'egi 'awamũ. I'akwaaw ekoete ma'e 'jawe etee futat je teje'ega 'awamũ.

18 Sã'ã 'gã amũ kwaiwete 'gã jerowiaraiwa ojee etee. Nan tee je jemome'ui pẽ nupe.

19 “Ore'akwaaw ore arajemogyau”, 'jau pẽẽ 'ã pejemogyau jepi. Peje'akwaaw ire amunipo 'ã neperowiari Jejui 'ga mome'u teera 'gã je'ega. I'akwaawe'ema 'jawe te 'ã pejemogy 'gã je'ega rerowiaa.

20 Wemifutara etee 'ã 'gã iapoukaa pẽ nupe. Ojee pẽ moryteeawamũ te 'gã 'i. A'etea 'ã perowiat 'gã. A'eramũ 'gã pẽka'aranũ rerawau ojeupe etee futat. “Ore 'ã pẽ'wyriara”, 'jau futatee 'gã pẽ nupe. A'e are pẽẽ 'gã nerowiaa. Aipo 'gã pẽ kurapa, pẽ je'ẽwu'jaga agawewi. A'etea 'ã pẽẽ 'gã nenupa.

21 “Paulo 'ga nuapoi mama'ea ore 'jawe. Okyje 'ga pẽ nui”, 'jau nipo 'gã jee. A'jea futat 'gã aipo 'gã

'i. Naapoi futari je mama'ea 'gã 'jawe. Ajenosĩ sipo je 'gã 'jawe mama'e apoe'em ire? Naani.

Ojee etee ojerowiaraip ma'e 'gã nee sipo pẽẽ pejeporenuwiweramũ? A'eramũ je nanẽ tejemome'wau pẽ nupe.

²² “Epyreu 'ã ore”, 'jau 'gã 'ã jepi. Je nanẽ 'ã epyreua futat nũ. “Israeu juapyrera 'ã ore”, 'jau 'gã 'ã jepi. Je nanẽ 'ã Israeu juapyrera futat nũ. “Abraão 'ga juapyrera 'ã ore”, 'jau 'gã 'ã jepi. Je nanẽ 'ã Abraão 'ga juapyrera futat nũ.

²³ “Kristu 'ga upe ore porowykyi”, 'jau 'gã 'ã jepi. Je nanẽ 'ã oporowyky Kristu 'ga upe nũ. A'ere je 'ã mama'e apoi 'ga upe 'gã apyraapa. Ma'eramũ sipo je jemome'ui pẽ nupe? Je'akwaawe'ema sipo je rerekou? Kristu 'ga upe je porowykyi kwaiwete 'gã apyraapa. Aipo are te je jerowiari. Moromunepawa pype 'gã Kristu 'ga mome'u are je munewu'jau'japa 'gã nereko tywera apyraapa. “Au'je Kristu 'ga mome'u re”, 'jau 'gã jee je munewu'jau'japa moromunepawa pype. Amumẽ 'gã je nupãu Kristu 'ga mome'u are. Nakwaawi je tenupã pytuna. Kwaiwete 'gã je rereko tyweretei aipo 'gã nereko tywera apyraapa. Tejejukaukaa ja'wyja'wy tekou 'gã nupe namutamutat.

²⁴ Jeyytuna 'gã futat, judeu 'gã futat je pyygu'jau'japa je mopimopika ae mopikawa pyu. Je pyykawe 'gã je mopika. Trĩtai nowi te je mopiga pytuna ikue. Sĩku te 'gã je pyygi, je mopimopika i'jawerimũ etee futat nũ.

²⁵ Muapyt romanũ 'gã je nupãu wywra pyu ikue. Majepei tee 'gã ita pyu je juka are afueweramũ, ita momopoa je ree je jukaawamũ numiamũ. Muapyt yaruua nanẽ wypywygamũ jee ikue. Aipo mũ wi

futat je naēmi werewi ikue. Ko'aramuku je tekou 'y pe etee futat. Koypyunamuku nanē je tekou 'y pe etee futat yaruu rypywyg ire ikue.

²⁶ Aata je kwe pe tewau Jejui 'ga mome'wau kwe pewara 'gā nupe. A'eramū jeataaw ipe mama'e tywera ojeapou jee kwaiwete ikue. Amumē 'ya je jukau werewi, 'y ruwiramū je ree. Amumē muna'ywa afuweramū je ree. Judeuramū ore'wyriana'nī 'gā, judeue'ema 'gā. Mīmera 'gā nanē afuwereteramū je ree. 'Gā 'wyrarete pype, amunawe'em ipe, 'yē'ē me. Mīmer imū 'gā amū afuweramū je juka are. Je ree iporomutare'ema 'gā nanē je jukau werewi. Jejui 'ga rerowiaa 'me 'gā nanē afuweramū je ree nū.

²⁷ Teporowykyau tekou tefuakapawamū. Amumē je tesere'ema tekou. Amumē je tetywe'emamū temi'u pyu. Amumē je te'yuwejamū tekou. Amumē je tekou 'ara ro'ysaga upe taity poakuwuue'eme.

²⁸ Aipoa wayramū futat jee numiamū. A'ere mama'e mū te aipo ray apyraawi jee. Pē nee jepy'a'wyrā te ay jee jereko tyweawera apyraapa. A'eramū je tepy'a'wyrāmū Jejui 'ga rerowiaaramū pē nee najuejue etee futat. “Maran gatu nipo 'gā opoire'ema Jejui 'ga rerowiar awi”, 'jau je tejeupe tepy'a'wyrāmū pē nee.

²⁹ Jejui 'ga pēē mū erowiaraiw are je tepy'a'wyrāmū pē nee. Mama'e tywera pēē mū iapo are je te'arasigamū. Mīmera juejue ay jee jereko tyweawera apyraapa.

³⁰ Tejemome'u re je tejee te mama'e apoe'ema resaukaa pē nupe. Jarejuwarete 'ga tepoara je aesaukat pē nupe.

³¹ Janeruwarete 'ga je'me'ema okwaap. Mama'e a'jea etee te je amome'u pē nupe. Janeruwarete 'ga 'ā Jejuī Kristu 'ga Ruwaretea. Simuoryp 'ga jareojere'emamū 'jau. 'Ga futat 'ā je'me'ema okwaap.

³² Damasco pe je rekoramū peuwara 'gā 'wyrī-ara 'ga afueweramū je pyyg are ikue. A'eramū 'ga jefaruuna'nī monou amunawa osoma rokwarararūmū je ree ikue numiamū. Aipoa 'gā 'wyrīara 'ga 'wyrīararete 'ga remīayuwa te, Areta 'ga remīayuwa te.

³³ A'ere jejekoty'aawa 'gā je a'gui 'gā nui. A'eramū 'gā 'jau jee: “Paneru pype eapyk. Toromono ene ikwara rupi amunawa osoma apyraapa 'jau”, 'jau 'gā jee ikue. A'erauwe je teapyka paneru pype. A'erauwe 'gā je monoi je mojjpa iosoma rowajara katy. A'eramū je teka'jama tejee ifuewet ma'e 'gā nui ikue. Jejekoty'aawa 'gā je poare'em ire amunipo 'ā je ree iporomutare'ema 'gā je pyygi futari, je jukau rakue.

12

Paulo 'ga remiesaget

¹ Tejemome'wau 'ā tekou pē nupe. Ma'eramū sipo je jemome'ui pē nupe? “Je te 'ā Jarejuwarete 'ga remimonoferamū” 'ea pē nupe esaukara sipo je afutat? Naani. A'etea je ajemome'u pē nupe. Tejeupe Jarejararete 'ga remiesaukarera te 'ā je amome'u pē nupe.

² Ymā te 'ā Janeruwarete 'ga je monoi ywag ipe ojepyri ikue. Katosi je kwara mu'ari 'awamū 'ga tejeroo re. Maran gatu nipo je a'jea futat

tewawe'em ywag ipe 'ga pyri rakue. Tefayupaw ipewara 'jawe ete te je oi ikue. A'eramũ je a'eramũ ikwaapa katue'em. Janeruwarete 'ga etee te ok-waap.

³⁻⁴ Ma'upawe'eme te 'ga je rerooi erujewi ywag ipe ikue. A'eramũ je peu ra'u futat tewau ikue. “Tefayupaw ipe te nipo je oi rakue?” a'e ako je ko. Nakwaawi je. Janeruwarete 'ga te ok-waap. Peu tekou je ywagipewara 'gã je'ega renupa tekou ikue. A'ere je najepokawyi imome'wau jareje'eg imũ. Nuarũi janeje'eg imũ imome'ua. Janeruwarete 'ga nanẽ nafutari je imome'ua nũ.

⁵ Tejemiesagera je amome'u pẽ nupe, tejerowiaa ee. A'ere je najerowiaraiwi etee tejee. Tejetee mama'e apoe'ema resaukaawamũ te je jemome'ui pẽ nupe.

⁶ A'ere je mama'e a'jea etee imome'ui. A'eramũ je tekowe'em i'akwaawe'ema 'jawe. A'ere je najerowiaraiwi etee tejee. Kasi a'e pe 'ga amũ 'i jee ne. “Kuu. Paulo 'ga esage ma'ea ajuapyraapa”, 'jau 'ga amũ jee ne. Pejerowiaraip kasi je ree pejejemogyau ne. Jeremimome'u are etee ki pẽneapyo pejejemogyau. Jeremiapofer are nanẽ ki pejejeapyoramũ pejejemogyau nũ.

⁷ Mama'e esagea futat je aesak ywag ipe tekou ikue. A'eramũ je teporesagamũ etee ee ikue. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'jau ojeupe: “Mama'e tywera pa je amonoukat mama'eukwaawa 'wyr-iara upe Paulo 'ga upe kwy. Kasi a'e pe Paulo 'ga jerowiaraiwi etee ojeupe jeremiesaukarer awi ne kwy”, 'jau 'ga ojeupe ikue. Sãã ju raya ae pokutuga. Nan futat mama'eukwaawa 'wyr-iara remimurera rayramũ jee. Ma'eramũ 'ã je na-

jerowiaraiwi tejee.

⁸ Muapyt te je 'i Jarejararete 'ga upe: “Epe'a je wi”, 'jau'jau'japa je 'ga upe.

⁹ A'ere 'ga 'i etee jee: “Naani. Nape'ai futari je ene wi. A'ere je ene moywyrafeni ete jupi”, 'jau etee 'ga jee. “Ma'eramũ 'ã nerefutari mama'ea. Jepota'wa je ene ree tekou. Au'je ejemuaēm ire. Tepājēa je amono enee mama'eay jeuwamũ. A'eramũ ene mama'e apou jepājē mũ etee futat”, 'jau etee 'ga jee. A'eramũ je tekui'ramũ tejeupe mama'eay jeuw are. Je upe mama'eay jeuwamũ taetu Kristu 'ga opājē muri jee.

¹⁰ Ma'eramũ 'ã jeku'iramũ mama'eay are. Tepi-fuakare'em are, Kristu 'ga ree 'gã tekuraw are, mama'e pyu tetywe'em are, tejeupe mama'e tywera jeapo are, tejereko tywerete are. Mīmer are je tekui'ramũ etee futat tekou. 'Gã je rereko tyweramũ Kristu 'ga opājē muri jee jepi. A'eramũ je mama'e apou 'ga pājē mũ etee futat.

Paulo 'ga wearamũ 'gã nee

¹¹ Jejemome'ua je mojenosĩ. “I'akwaawe'ema 'jawe sipo je rekoĩ”, a'e je tejeupe te'ỹina. A'ere 'ã naje mome'ui pejepe 'gã nupe. A'eramũ je 'ã 'agamũ je tee tejemome'wau tekou. “Akotee ma'ea te Paulo 'ga”, 'jau nipo pēē mũ jee. “Ore te 'ã Jejui 'ga remimonoferaretea”, 'jara 'gã aipo e'i futat jee. Akotee ma'eramũ agawewi je rekoĩ. A'etea Kristu 'ga je mono kwe pe ojemome'waukaa jee ikue.

¹² Pē pype 'ã je rekoĩ Jarejuwarete 'ga 'ã aeremi-apoe'ema apoukaa jee, opājē mũ 'ga 'ã iapoukaa jee. A'eramũ 'ã pejejeporesagamũ etee ee. Aipoa 'ã “Je futat Jejui 'ga remimonoferamũ” 'e resaukaa

pē nupe. Najefuwepawi je pē nupe imome'u are ikue.

¹³ Pē nupe Jejui 'ga mome'wau jepota'waramū etee pē nee ikue. Kwe pewara 'gā nee nanē je tepota'waramū nū 'gā nupe 'ga mome'wau nū. Pejeju'jawe futat pēē jee. Areko esage pāwē etee futat je pēē. A'ere je naenūi ka'aranūūa pē nupe. A'e are sipo pēmara'ne je ree?

¹⁴ Mukūi je oi pē pyri ikue. 'Awamū nipo je tewau'japa pē pyri nū. Naenūi futari je ako mama'ea pē nupe ikue. Nafutari je pēka'aranūūa. A'ere jeporomutaramū pē nee. Tejemuaēma tekou pē nee. Jera'yra 'jawe 'ā pēē jee. A'eramū je teporomutaramū pē nee. Sā'ā ta'yriara 'ga mama'e monoa wa'yra upe. Nakunumī arūi 'ā mama'ea omono 'uwa upe. Nan tee futat je mama'ea naenūi pē nupe.

¹⁵ Temama'ea pē nupe imonopaw ire miamū amunipo 'ā je teku'iramū etee futat tekou. Mama'ea taetu je 'ā iapou pē nupe pē poawamū, Jejui 'ga rerowiar ywyapiukaawamū pē nupe. Teporomutaramū 'ā je pē nee. Pē nee jeporomutara te ra'u nepē moporomutarukari je ree nū?

¹⁶ Naenūi agawewi futat je 'ā mama'ea pē nupe. A'ea 'ā pekwaap. A'etea nipo pēē mū 'jau jee: “Paulo 'ga ore morytee ojee. O'meramū 'ga oree”, 'jau futatee nipo pēē mū jee.

¹⁷ Namoryteei je pēē. Mama'e a'jea etee futat je amome'u pē nupe. Pē pyri omonoramū sipo 'gā mama'e renūi pē nupe rai'i? Naani.

¹⁸ Tito 'ga ako je omono pē pyri jarejewirera 'jawewara 'ga retee ai'i. Mama'ea sipo 'gā wenūi

ako pē nupe rai'i? Pē morytee sipo 'gā nai'i? Naani. Je 'jawe etee futat Tito 'ga mama'e apoi. Je 'jawe futat 'ga rekoī.

¹⁹ “Paulo 'ga ojemome'u ore, 'esage ma'e 'ga ra'e, te'i etee 'gā jee 'jau', e'i 'ga, aru'e ore”, 'jau sipo pē mū jee? Naani. Kristu 'ga je'eg imū etee futat ore pē mu'ei. Jarejuwarete 'ga remianuwamū ore mama'e mome'ui pē nupe. Mama'e apou ore mama'e apoi pē poaawamū etee futat.

²⁰ Tejemuaēma je pē nee. Pē pyri tewaēm ire sipo maran jerea'aramū pē nee? Maran sipo pēnea'at je ree? Jeremifutara 'jawe sipo peko? Pēnemifutara 'jawe sipo je rekoī? Jepy'a'wyt je pēneko are. “Maran sipo 'gā nekoī ojepyri je oramū?” 'jau je tejeupe etee futat. “Maran gatu nipo 'gā ajamuewe'em mama'e are? Maran gatu nipo 'gā ajuerekoayawe'em? Maran gatu nipo 'gā oporomutare'emamū ajuee? Maran gatu nipo 'gā jerowiaraipe'ema ojee? Maran gatu nipo 'gā ajakurape'ema ajemogyau? Maran gatu nipo 'gā ojoje'ēwu'jage'ema? Maran gatu nipo 'gā ajama-mara'ne'ema”, 'jau je tejeupe tepy'a'wyrāmū pē pyri teo are.

²¹ Tepy'a'wyrāmū tekou pē nekoarūe'em are. Pē nekoarūe'em ire nipo je 'arasigamū tekou pē pyri tewau. Pē mū nipo mama'e tywera apou rakue. A'ere nipo nepejemuaēmi iapo re. Pejetywer awi pepoire'em ire nipo je tejaa'wau pētywer are. Nepēneateei nipo mama'e tywera apo awi. Kūima'efera 'gā ajuemireko mueupawe'emamū nipo je tejenosōu pē nui. Kūjāmera 'gā nanē nū ojomena mueupawe'emamū nipo je tejenosōu pē nui, tejaa'wau pētywer are nū.

13

'Gā mu'akwaapawet

¹ Pē pyri ako je oi mukūi ikue. 'Awamū nipo je 'ā tewau'japa pē nesaka nū. Ymā te 'ā Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari 'ga amū upe rakue:

“Majepeja 'ga etee nipo 'ga amū kwau 'eramū kasi peapyaka 'ga je'eg are ne.

Mukūja 'gā te nipo ajee omome'u 'eramū te ki perowiat.

Maranamū nipo muapyra 'gā imome'wau 'eramū nanē pejeapyakau 'gā je'eg are nū”,
'jau 'ga ikwasiarukaa 'ga amū upe ee rakue.

²⁻³ A'eramū je 'awamū 'jau mama'e tywera apoaramū pē nupe. Pē pyri tewau ako je 'i pē nupe ikue: “Pē pyri tejoru'japa nipo je naje-muaēmu'jawi pē nee”, 'jau ako je pē nupe ikue. “Teje'ega nipo je omoywyrafen pē nupe pēnemiapo tywer are”, 'jau ako je pē nupe ikue. A'eramū je 'awamū 'jau'japa pē nupe nū: “Teje'ega nipo je omoywyrafen pē nupe”, 'jau'japa pē nupe nū. Muku agawewi 'ā je rekoi pē nui. A'etea je aipo a'eu'jap pē nupe. “Kristu 'ga je'eg imū te nipo je teje'ega moywyrafeni pē nupe mama'e tywer awi pēneatee'emamū”, 'jau ako je pē nupe ikue. A'eramū nipo pēē 'jau jee: “Kristu 'ga je'eg imū futat Paulo 'ga mama'e apoi”, 'jau nipo pēē je resag ire. Kristu 'ga ako opājē wesaukat pē nupe ikue. 'Awamū 'ga 'ā esaukaru'japa pē nupe nū. 'Ga pājē mū etee futat je pē nerekoī.

⁴ Ypeywar are Kristu 'ga manūnamū 'ā 'gā amū 'jau 'ga upe rakue: “Nifuakari futari 'ga”, 'jau 'ā 'gā amū 'ga upe rakue. A'ere 'ā 'ga 'Uwarete 'ga pājē

mū 'ga ferawi rakue nū. Kristu 'ga 'jawe futat ore norefuaakari arakou. A'ere 'ga opājē muri te oree. Korītu pe ore oramū Kristu 'ga mama'e apoukari ore upe opājē mū etee futat.

⁵ Pēnea'ar iki pejejee. “Kristu 'ga ree sipo je jemogypygyi tekou?” 'jau ki pēē pejejeupe. “Kristu 'ga ako werowiaaramū ore pype” 'ea 'ā pekwaap. A'ere 'ga werowiar awi pepoir ire nokoi futari pē pype.

⁶ “Paulo 'ga nanē nopoiri futari Kristu 'ga rerowiar awi” 'ea 'ā pekwaap. “Ga poirū 'gā nanē nopoiri 'ga wi nū” 'ea pēē ikwaawa nanē je afutat nū.

⁷ Jarejuwarete 'ga upe teje'ega monou pē nee tekou. “Epoar iki Korītu pewara 'gā otywer awi 'gā poir are”, 'jau je tekou 'ga upe pē nee. Nafutari je 'gā tejee te 'gā jemogypygya. “Paulo 'ga 'gā mu'e esage. Sā'ā 'gā jemogy esagea”, tejeupe 'gā 'e are je najerea'ari. Pejemogy esage are tee je jerea'aramū.

⁸ Jejui 'ga rera mokwasi'wawamū etee je mama'e apoi. Naapoa'uweri je mama'ea Jejui 'ga mome'ua mateepaawamū.

⁹ Orojeupe mama'eay jesaukara 'eramū nipo Jejui 'ga rerowiar ywyapiukaa pē nupe. A'eramū ore araku'iramū orojeupe mama'e tywera jeuw are. Oroje'ega ore imonou Jarejuwarete 'ga upe pē nee jepi: “Ekatu'ok katu ki Korītu pewara 'gā. Jejui 'ga erowiar ywyapiukat 'gā nupe”, 'jau ore 'ga upe pē nee jepi.

¹⁰ Pē nui muku tekou je tejea'ara kwasiaa ka'aran are imonou pē nupe jepi. A'eramū nipo pejepoia mama'e tywera apo awi. A'eramū nipo

je pē pyri tewau teje'ega moywyräfene'ema pē nupe. Napē muorypawamū rūi 'ga ore monoi ojeupe oporowyky ma'eramū ikue. Werowiar ywyapiukaawamū te 'ga ore monoi pē nupe ikue. A'eramū nipo je Jarejararete 'ga je'eg imū pē mu'jau esage 'ga ree, 'ga rerowiar ywyapiukaa pē nupe.

¹¹ Kunumīmet, kūjāmet. Mīmeramū je ka'arana kwasiari imonou pē nupe. Pejemogy esage ki Jarejuwarete 'ga upe. Peenuw iki pejejeupe je'eawer are. Pejeju'jawe pejejea'aramū mama'e are. Pēpota'wa ki pejejee. Nan pejemogyramū Janeruwarete 'ga futat 'ga rekoī pē pype. Janeruwarete 'ga ae ree iporomutat ma'ea. Ae mota'waramū nanē 'ga akou nū. 'Ga futat ako pē pype nan pejemogyramū.

¹² Jejui 'ga rerowiaaramū ki pēē pejejomana, pejejafutaa. Nan ae 'ga rerowiaaramū.

Jarejuwarete 'ga remiayuwa 'gā juejue oje'ega omono pē nupe pē futaa.

¹³⁻¹⁴ Jarejararete 'ga, Jejui Kristu 'ga resagea pē nerekoa je afutat. Jarejuwarete 'ga pē nee 'ga poromutara nanē je afutat nū. Jarejuwarete 'ga 'Agesagea pē nee ita'waa nanē je afutat nū.

Kweramū etee jeremimome'ua.

Janeruwarete 'Ga Je'eg New Testament in Kayabí (BR:kyz:Kayabí)

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kayabí

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Kayabí

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-27

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022
4079b71d-584e-51a5-ad2a-7eb18ed8c7d4